

Šiame numery

RASYTOJO NUŽMOGINIMAS.
POKALBIS SU DAILININKU VYTAUTU KASIULIU.
VINCAS TRUMPA APIE DR. ANTANO KUČO REDAGUOTĄ "AMERIKOS LIETUVIŲ ISTORIJA".
HERMANN HESSE EILERASČIAL.
NAUJA RASYTOJO JURGIO JANKAUS NOVELE.
PASNEKESIO SU RASYTOJU VINCU RAMONU APRASAS.
PASKUTINĖ ABEJONIŲ SALVĖ ALOYZO BARONO ROMANO PUSEN.
DR. V. JANULAITYTEI - ALSEIKIENEI MIRUS.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
SPYGLIAI IR DYGLIAI.

Vytauto Kasiulio parodos Chicagoje belaukiant

Užkalbiname dailininką, Paryžiuje jau besiruošiantį kelionei į Ameriką

Meno pasaulyje jau gana plačiai žinomas ir Paryžiuje gyvenantis mūsų dailininkas Vytautas Kasiulis lapkričio 13 d., kada Ciurlonio galerijoje atidaro ma jo darbų parodą, patsai asmeniškai bus Chicagoje. Tai bus neeilinis čionykščio mūsų dailės gyvenimo įvykis. Parodą rengia ir jį patį dailininką atvykti kviečia Chicagos Lietuvių daktarų sąjungos pagalbinis moterų vienetas. Parodos ir paties dailininko viešnagės proga užkalbiname Vytautą Kasiulį devyniais klausimais, liečiančiais jį patį ir apimantį šiandieninę meno situaciją, kurioje tiek įvairių įvairiausių dailės krypčių, kad tarp jų susirasti tikrai savąjį kelią, kaip jį rado Kasiulis, nėra lengva.

— Kodėl, pasitraukę iš Lietuvos, savo nuolatine buveine pasirinkote Paryžių ir kokie pirmieji čia kūrėsi džiaugsmas ir vargai Jums dar ir šiandien yra labiausiai atmintini?

— Paryžius jau nuo seniai buvo žinomas kaip meno ir ypač tapybos ir skulptūros centras. Visus vilioja Paryžiaus muziejai, kuriuose yra sukrauti meno turtai nuo pirmųjų urvinių žmonių piešinių ligi renesanso ir baigiant tokiomis vardais kaip Ingre, Corot, Delacroix, Monet, Manet, Renoir, Van Gogh, Toulouse Latrec, Pissaro ir dar vėlyvesni kaip Gauguin, Matisse, Rouault, Picasso ir daugybė kitų.

Menininkai iš visų kraštų stengėsi gyventi ir dirbti Paryžiuje. Čia jie užsikrėsdavo darbo ir ištvėrmės karštligė, ir tokios kūrybos ir konkurencijos nebuvo jokiam kitame krašte. Man buvo sunku pradėti, nes atsidūriau vienas, be pinigų ir be kalbos.

Laimingai susiradau naktinio sargo vietą vienoje radijo parduotuvėje. Čia galėjau prabūti per naktį nuo 10 val. ligi 9 val. ryto. Visą dieną reikėjo vaikštinėti po gražųjį Paryžių. Už naktį mokėjo 1 franką, maždaug 20 amerikoniškų centų. Už tuos pinigus galėjau nusipirkti keletą sūdytų silkutes ir gabalą duonos. Atsigerti visada eidamas mylimosios glėby? Tik nužmoginimas neša beprasmiškumą. Mūsų rašytojas ir apskritai kultūrininkas mirs tuomet, kai nebebus skirtumo tarp laisvės ir vergijos gyvenančių — visi bus vienodai pavergti. Tokiu atveju įvyktų antroji tautos išdavystė, kultūrinė išdavystė, daug baisesnė už pirmąją — pasišalinimą iš kovojančios savo tautos.

būdamas mylimosios glėby? Tik nužmoginimas neša beprasmiškumą. Mūsų rašytojas ir apskritai kultūrininkas mirs tuomet, kai nebebus skirtumo tarp laisvės ir vergijos gyvenančių — visi bus vienodai pavergti. Tokiu atveju įvyktų antroji tautos išdavystė, kultūrinė išdavystė, daug baisesnė už pirmąją — pasišalinimą iš kovojančios savo tautos.

vau prie Senos upės, kur po vienu tiltu bėgo šaltinio vanduo. Tenai susirinkdavo ir daugiau panašaus žanro žmonių, ten miegodavo visokie valkatos "kliašalai". Kai jie pastebėjo, kad aš kiekvieną dieną ateinu atsigerti tik vandens, tai po kiek laiko vienas iš jų padavė pagerti iš savo bonkos raudono vyno. Tai buvo pirmas pragyžietiškas "džiaugsmas", jei tai galima džiaugsmu pavadinti.

— Net ir amerikiečių žinomasis žurnalas "Time", kadaise rašydamas apie Jus ir Jūsų kūrybą, stebėjosi, kad pokario metu suvargusioje ir dar košmaru dvelkiančioje Europoje savo paveiksluose galėjote vaizduoti gyvenimo džiaugsmą, kasdieniškos alimirkos branginimą, net šviesu-humoristinių jo aspektų. Visa tai anais pokario metais žurnalui atrodė ypač pabrėžtina, kai kontrastu aplink buvo visur madingai pilna egzistencialistinės tamsos ir beviltiškumo. Tai labai įdomi mįslė. Gal Jūs Patys palengvinsit ją atspėti. Sakysit, iš kur tas temų ir žmonių veidų giedrumas ir šypsena Jūsų kūryboje tada, kai aplinka ir nuotaikos buvo visai priešingos?

— Prancūzų mokykla, apie kurią aš buvau daug girdėjęs dar Lietuvoje, pasižymėjo spalvų skaidrumu, kompozicijos ir piešinio laisvumu, virtuoziskai laisva tapybos technika. Ji darė įtakos visiems kraštams. Kai riūkštis, Galdikas, Vizgirda, jie darė įtakos mums, jauniems. Todėl to laikino pesimizmo ir

beviltiškumo nė nejauchiau, nes buvau pergyvenęs daug vargo, kaip ir visi lietuviai Nors ir po tiltu vandenį gėriau, bet visą laiką galvojau, kad gyvenau Paryžiuje, kad bug viskas kada nors geriau. Taip ir atsitiko — vieną dieną gavau net ir vyno! Be to, mintys visada buvo muziejuose, kur kaboję tokie gražūs paveikslai. Gyvenime dažnai yra taip, kad ne visi komikai yra linksmi ir ne visi tragikai liūdni. Kartais iš blogų tragikų juokiamasi, o dėl gerų komikų einama iki ašarų. Gyvenimo slinktyje ne kartą žmogus, nors būna viduje linksmas, išorėje liūdnas. Būna ir priešingai.

— Ir dar kita mįslė: kodėl nepasidarėte abstraktistu, op-art, pop-art ir kitu kitokiu buvusiu ir esančiu meno krypčių atstovu? Ar nesutapimas su šiomis moderniausiomis kryptimis reiškia Jūsų nepalankią nuomonę anų adresu? Iš kur buvo ta drąsa pasiūlyti vienam ir laimėti?

— Kiekvienas žmogus gyvenime turi savo kelią, kurį pasirenka pagal savo prigimtį, temperamentą ar išgyvenimus. Aš, kaip tapytojas, pasirinkau tokią techniką, kuria, mano manymu, aš geriausiai ir laisviausiai galėčiau išreikšti spalvų ir formų kompoziciją. Atvirai kalbant, tą techniką aš ir Jūs visi turėjome dar mokyklos suole sėdėdami. Kiekvienas iš mūsų yra bandęs kita puse pieštuko "atspausti" litą ar centą, pakištą po popieriūmi. Vytis išeidavo juoda, o tarpai spalvoti. Visą laiką, Lie-

Dailininkas Vytautas Kasiulis savo studijoje - galerijoje, Paryžiuje

tuvoje būdamas, galvojau, kad, kai pateksiu į Paryžių, tai iš to padarysiu "savo stilių". Keistis negaliu, nes gyvenimas per trumpas, kad ir šitą techniką, nors ją jau vartoju seniai, galėčiau priversti ligi tobulumo. Man atrodo, kad gyvenime nėra blogos krypties, tik kartais ji būna blogai, be jausmo ar nenuoširdžiai atliktą. Taigi matome, kad iš mano pusės nebuvo jokios drąsos, o tik būtinumas. Apie laimėjimą kol kas dar neatėjo laikas kalbėti.

— Amerikoje čia tenka nugirsti balsų, kad pasaulinio meno centru šiuo metu jau yra New Yorkas, o ne ilgai juo buvęs Paryžius? Sakysit, ar yra, ir kiek yra, tiesos šiame tvirtinime? Ir ar nesutiktumėte savo buveinę — Paryžių iškeisti į

New Yorką, jeigu jis ir būtų pasaulinis meno raidos centras ir inspiratorius?

— Gal būt, kad Amerika yra ar bus meno centras. Reikėtų tik džiaugtis, kad Amerika pakilo mene aukščiau už Paryžių. Iš savo pusės aš galvoju, kad tokių gilių tradicijų kaip Europa Amerika niekada neturės, nes pirmieji imigrantai dar ne taip seniai Ameriką atrado. Ekonomiškai stipri Amerika daug supirko Europoje meno turtų. Yra daug, daug didelių muziejų, bet visur didžiausi vardai yra ne amerikiečių. Amerikiečiai dar ir dabar daug perka meno turtų Paryžiuje, bet dar neteko girdėti, kad Paryžiaus galerijos pirktų ką nors Amerikoje taip masiškai, kaip amerikoniai perka Paryžiuje. Net jeigu Amerika ir yra meno centras, tai man vis tiek jau per vėlu būtų pakeisti kraštą, nes, kaip anksčiau sakiau, Paryžius buvo mano jaunystės svajonių centras. Jei kartais likimas ir nuvestų į Ameriką, tai apie Paryžių galvočiau panašiai, kaip mes visi svajojame apie savo paliktą Tėvynę.

— Sekant Jūsų parodų žemėlapi, krenta į akis jų gausa Skandinavijoje — Švedijoje, Islandijoje, Norvegijoje, o ne ilgai juo buvęs Paryžius? Sakysit, ar yra, ir kiek yra, tiesos šiame tvirtinime? Ir ar nesutiktumėte savo buveinę — Paryžių iškeisti į

— Šito aš negaliu paaiškinti. Tai įvyko, gal būt, atsitiktinai. Todėl, kad teko susipažinti su keliais švedais, kurie susidomėjo mano darbais.

— Kaip apibūdintumėte šiandieninę dailės situaciją? Ar yra kokia labiau dominuojanti kryptis bei tendencija ir kokių naujųjų galima tikėtis artimiausioje ateityje?

— Šios dienos dailės situaci-

Atk Vytautas Kasiulis

Dailininkas ir mūza (tapyba)

AMERIKOS LIETUVIŲ ISTORIJA

Žvilgsnis į dr. Antano Kučo redaguotąjį veikalą

VINCAS TRUMPA

AMERIKOS LIETUVIŲ ISTORIJA. Redagavo dr. Antanas Kučas. Išleido Juozas Kapočius 1971 m. Kalba tikrino A. Vaičiulaitis ir V. Kulbokas. Spaudė Lietuvių Enciklopedijos spaustuve Bostone. Library of Congress Catalog card Number: 77-146255. Veikalas didelio formato, kietais viršeliais, 639 psl., kainą \$10,00, gaunamas "Drauge".

Jau buvo keletas bandymų rašyti Amerikos lietuvių istoriją. Tačiau ligi šio paskutinio bandymo, apie kurį šiandien norime pasnėkėti, berods tik vienas bandymas buvo atliktas istoriko. Turime galvoje Juozo Jakšto studiją penkioliktajame mūsų bostoniškos Lietuvių enciklopedijos tome (p. 414-429). Tarp kita ko, šią studiją gerokai pakeideno tas pat dr. Antanas Kučas, čia recenzuojamos Amerikos lietuvių istorijos redaguotojas ir daugumoje autorius. Ją išleido Juozas Kapočius, ir anos enciklopedijos leidėjas. Tai bene pats stambiausias lietuvių išeivijos klausimų rašinys, užmaš 639 puslapius. Maždaug prieš dešimtmetį pasirodžiusi Štasio Michelsono Lietuvių išeivija Amerikoje teturėjo tik 499 psl.

Tačiau ne puslapių skaičiune esmė. S. Michelsonas nei nepretendavo į istoriją, kaip Leonardas Šimutis nepretenduoja į Amerikos lietuvių tarybos istoriją, nei kun. J. Žilinskas, nei A. Milukas, nei K. Gineitis, rašę bendresnio pobūdžio darbus apie lietuvių išeiviją. Iš mėgėjų, atrodo, geriausiai pasisekė Vytautui Širvydai, kurio biografinis veikalas Juozas O. Širvydas (1941) tikrai talentingai parašytas.

Kęstutinis Lieuvos tyrinėtojas Antanas Kučas nėra naujokas Amerikos lietuvių istorijos dirvonuose. Jo plunksnai priklauso Lietuvių R. K. susivienijimo Amerikoje, Sv. Petro lietuvių parapijos S. Bostone, Kun. A. Staniukyno ir Shenandoah lietuvių Sv. Jurgio parapijos istorijos. Į talką jis dar pasiūlytė Praną Pauliukoni, gaila — per anksti mirusį, kuris, anot redaktoriaus, "paruošė plačius skyrius apie centrinės organizacijos, XX a. spaudą, švietimą, muziką ir teatrą ir meną." Be to, iš vėlesnių laikų jis dar spėjo užbaigti skyrius apie ALTA, BALFA, Bendruomenę ir VLIKĄ, Red. A. Kučas pasinaudojo dar K. Jurgėlos studija apie seniausius lietuvių išeivius į Ameriką pėdsakus ir V. Liu'eičiaus darbu apie ekonominę išeivių veiklą. Taigi veikalas kolektyvinis, tačiau, be abejo, didžiausią darbo našą nešė pats redaktorius. Jis, leidėjas Kapočius ir mecenatai (ypač prel. J. K. Karalius) turi dalintis nuopelnu už šio veikalo pasirodymą. Ant redaktoriaus pečių beveik išimtinai krenta atsakomybė už to veikalo kokybę.

Noblesse oblige

Dr. Antanas Kučas savo darbą vadina istorija. Tai yra labai daug sakantis ir smarkiai įpareigojantis žodis. Jis ir recenzentą pastato į gan keblią padėtį. Pirmasis ir svarbiausias klausimas, prieš kurį atsistoja recenzentas, ar tą veikalą galima pavadinti istorija, iš istoriko paprastai reikalaujama 3 pagrindinių dalykų: platesnio žvilgsnio į nagrinėjamą klausimą, šaltinių kritikos ir ieškojimo objektyvesnės arba aukštesnės teisybės. Bandysime pasižiūrėti,

Galima bandyti atsekti vieną kitą iš Lietuvos žmogų, atklydusių į Naująjį pasaulį pačiais seniausiais laikais. XVI amžiaus lenkų istorininkas Martynas Bielskis rašė net, kad jau biblinis karalius Saliamonas gabenėsis aukšą iš Amerikos. Graži buvo ir tokia legenda, kad lietuvių ir olandai ilgai ginčijęsi pirmieji norėdami New Yorką pavadinti "Aušra, antrieji — Naujoju Amsterdamu. Tik atvykęs Yorko kunigaistis iš Anglijos nūvalęs abiem nosis ir liepęs vadinti miestą New Yorku.

Galima bandyti risti emigraciją su tautų kraustymusi, kriminaliniais, reiginiiais ir politiniais trėmimais arba naujų žemių apgyvendinimu. Bet tai būtų per daug išplėsta emigracijos arba išeivijos samprata. Tikroji emigracija yra XIX amžiaus kūriny, kapitalizmo ir imperializmo palydovas. Tikroji emigracija iš Lietuvos į Ameriką prasidėjo tik antroje XIX a. pusėje, vadinas, maždaug prieš šimtą metų. Ir labai greitai ji tapo viena svarbiausių mūsų tautos problemų. Juozapas Pilsudskis, kuris, 1892 m. grįžęs iš Sibiro, kiek laiko gyveno Zemaičioje, netoli Prūsijos pasienio, savo atsiminimuose, gal kiek ir perdėdamas, rašė, kad žemaičiai valstiečiai kartais beveik nieko nežinojo apie Vilnių, Kauną ir net apie savo apskrities miestą Raseinius, bet gražiai mokėjo rupsakoti apie New Yorką ir Chicago, apie ke-Nonę jūromis ir apie darbo sąlygas fabrikuose ir kasyklose.

Amerikos lietuvių dienraščio "Draugo" redakcijos priemonė Chicagoje. Nuotr. V. Noreiko

Tauta, kuri per tris keturis dešimtmečius atidavė Amerikai maždaug 25% savo gyventojų, daugiausia jaunimo, viso apie 650,000, negalėjo lengvomis žiūrėti į išeivijos problemą. Juk Lietuva šiuo atžvilgiu pralenkė tik Airiją, kuri procento prasme daugiau žmonių atidavė Amerikai negu Lietuva. Bet koks begalinis skirtumas tarp atrių išeivijos ir Lietuvos išeivijos! Pirmoji metėsi į patį Amerikos gyvenimo sūkurį, lino į

visas bažnytines, ekonomines ir politines vietas ir gerokai terorizavo kitus a'eivius, tarp jų ir lietuvius, kaip matyti iš čia recenzuojamos knygos. Ir jie privertė amerikiečius Sv. Patriką laikyti pačiu didžiausiu Amerikos šventuoju, nors jis gal nebuvo nei kiek didesnis už mūsų šv. Kazimierą. Mūsų šv. Kazimierą, lyg anoji biūtinė Loto žmogėna, negalėjo savo akių atitraukti nuo paliktos tėvynės, jai savo sunkiai uždirbtą dolerį ir

šio "ponais" tapę ir per vėlai supratę, kad liaudies menas yra brangus, mes vienas ar kitas kažką bandomė, bet nei ir priylgti negalime mūsų liaudies menui. Gal būt, ir liksime kaip tie negrai, kurie patys liko liaudies meno stadijoje, o kitų tautų žmonės pasinaudojo jų šalies meno turtais.

— Kokio pobūdžio ir kiek Jūsų darbo rezultaty išvysime rengiamojame dabar parodoje Chicagoje? Ar Jūsų asmeniškios viešnagės Amerikoje proga surngsate savo darbų parodas ir kituose Amerikos miestuose? Iš tolo žiūrint, kas Jus labiausiai traukia pavišėti Amerikoje, kur ir ką norėtumėte joje pamatyti ir ko iš anksto tikėtės?

Aš, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

VYTAUTO KASIULIO PARODOS CHICAGOJE BELAUKIANT

(Atkelta iš 1 ps.)

ja, mano galva, yra tokia. Sprendžiant pagal šnekas, yra, gal būt, varžybos tarp Europos ir Amerikos. Gal būt, labiau dominuojanti šio laiko kryptis yra abstrakcija. Kokiu naujenu galima būtų sulaukti, aš negaliu pasakyti, nes abstrakcijos negalima konkrečiai vertinti. Dauguma abstraktistų sako, kad jie įkvėpimo semiasi iš gamtos. Gal dėl to ir galima būtų spėti, kad nauja kryptis bei tendencija bus abstraktus realizmas. Bet aš nežinau, ar tie du žodžiai derinasi. Man vis atrodo, lyg sakytumė: karštas šaltis, šviesi tamsuma ar gudrus beprotis.

— Ar dar galima ir kaip ilgai bus galima kalbėti apie atskirų tautų bei žemynų veidą meną? Ar ir meno srity, kaip ir technikoje, neina viskas bendra susivienijimo ir apsiungimo

kryptimi? Ar dar toli ir iš viso ar bus kada nors tas laikas, kai galėsime kalbėti apie vieną — pasaulio meną?

— Apie vieną bendrą pasaulinį meną bus galima kalbėti tik tada, kai pasaulį valdys viena partija ir kai bus panaikintos visos tikiybos ir kai visi žmonės bus vienos spalvos.

— Kaip vertinate ankstesnės užuominos rėmuose mūsų vis dėl to dar lietuviškąjį meną, kurio lietuviškam veidui esame linkę daug dėmesio skirti išeivijoje, o dar daugiau pačioje Lietuvoje? Ar išūrite kokius nors specifinius lietuviškuosius jo bruožus čia ir Lietuvoje?

— Kiekvienam žmogui brangiausias pasaulyje dalykas yra jo tėvai, jo tikiyba, jo tėvynė, jo kalba ir visa, kas rišasi su jo kraštu.

Lietuvišką meną apibūdinti yra labai sunku. Vien tik iš prijuostės rašto ar iš Smūtkelio dar sunku pasakyti, kas yra daugiau ar mažiau lietuviška. Lietuva taip dažnai buvo kitų tautų įtakose, todėl daug svetimų įtakų galime rasti ir mene. Lietuvišką kalbą švarinti yra didelis ir sunkus darbas, o dar didesnis darbas išskirti lietuvišką meną. Čia ne tik mokslas, bet ir jausmas turi daug svarbos. Didelį darbą dirba Lietuvoje tie, kurie renka liaudies meną, leidžia knygas ir rašo mokslinius darbus apie lietuvišką liaudies meną. Kalbėti apie specifinius lietuviškuosius bruožus mene dar yra per anksti ir čia, ir Lietuvoje. Yra daug mėginimų, bet mums sunku, nes mes patys kile iš liaudies ir mažai kuris nėra kaimo gyvulių ganėjas arba bent "kiaulytė mušes". Per grei-

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

— Ar, kaip ir tas vargšas negras, stengiuosi sujungti savo sugebėjimus su savo kraštu, bet... Parodoje bus apie 40 paveikslų. Noriu aplankyti Ameriką, susitikti pažįstamus, pamatyti muziejus ir parodas. O galimūmai kitoms parodoms paaiškęs po parodos Chicagoje.

savo pro'o išmones aukojo. Kat-dolerių kainavo karvės išlaikymą išeivija daugiau nusipelnė samas žiemos mėnesiais, kaip orvo paliktai tėvynai, gal būtų ir ganizavosi pirmosios lietuvių ne taip lengva atsakyti, bet kat-parapijos, kaip kūrėsi įvairios ra' išeivija davė daugiau Ameri-draugijos ir klubai, kurių ligi kai, negali būti jokios abejonės. XIX a. pabaigos buvo priskaitik pačiu paskuičiausiu laiku li-toma ligi 500 štukų, imtinai su tuvių įnašas Amerikoje prade-tokiomis organizacijomis, kaip damas jausti ypač mokslo sri-Lietuvių vagių ir mušeikų kuo-tyje. Deja, iš šios knygos to ne-pa, arba Neisiančių į lietuvių salijūnus draugija. Kai kurias ty draugijų tikrai reikėtų atgaivin-ti šiandien. Gal ta pati detalės meilė šios knygos autorius pri-Būdinga šiai knygai detalės vedė ir prie to, kad jie maždaug meilė. Ir ko tik čia nerasi! Ir tiek pat vietos skiria kokiai var-kaip žiedėsi pirmosios lietuvių kolonių Pensilvanijoje, kiek

(Nukelta i 4 pusl.)

DR. C. K. BOBELIS
DR. B. B. SEITON
INKSTŲ IR ŠLAPIMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Tel. 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5819, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv., 1 iki 7 popiet.
antr., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik
susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabineta peršm
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. b
ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penk-
ad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Ofs. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR
EMOCINIS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6440 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne-
atsiliepia, skambinti: MI 3-0091

Ofiso Tel. PR 8-2220
Vamų — rezid. — PROSPECT 8-905
DR. JANINA JAKSEVICIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 12 iki 5 val. ir nuo 6 iki 8
val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7271
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
VAL.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6
iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta
Ofiso ir buto tel. OLYMPIC 2-1381

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 19th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 val. ir 4-7. Trečiad. ir
šeštad. tik susitarus.

DR. ALG. KAVAILIONAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO
SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525
Telef. veiklia 24 val.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIC 2-1159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
išskyrus trečiadienius
Šeštadieniai 12 iki 4 popiet.

Tel. ofiso HE 4-1811
DR. WALTER J. KIISTU
(Lietuvių gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo
6-8 val. vakare. Trečiad. nuo
11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad.
11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919
DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt.
nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo
6-8 val. vakare. Trečiad. nuo
11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad.
11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Perskaite "Draugą", duo-
kite jį kitiems pasiskaityti.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEMlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 8-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2154 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 3 val. popiet. iki 7 val. vak.
Ketvirtad. ir šeštad. nuo 9 v. ryto
iki 11 val. ryto — tik susitarus

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis, Pritaiko akinius ir
"contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniai uždaryti

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290: ofiso ir rezidencijos
Pirma. ligonius (tikrai) susitarus —
(By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslių ir Prostatų
CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketvirtad. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; Rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 5-4410
Rez. OROvehill 6-0617
Valandos: pirm., antr., ketv. nuo 12 val.
iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.
antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p.
ir vakarais pagal susitarimą

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v. penktad. 10-12
ryto, 2 iki 8 val. vak. šeštad. 10-12
4 val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. b
penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 7
v. v. šeštad. 2-4 val. popiet. ir kitu
laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6198
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėja ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak.
Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVICIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrad., ketv. 6-8 val.
vak., penkt. ir šeštad. 2-4 popiet.
ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
Val.: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8
penkt. 3-6, šešt. pagal susitarimą.

Vytautas Kasiulis

Pragars (tapyba)

HERMANN HESSE

RAVENNOS MOTERYS

Ravennos moterys,
Gillais žvilgsniais ir meliais mostais,
Su savim nešioja senojo miesto
Ir jo šventiškų dienų pažinimą.

Ravennos moterys
Verkia kaip tylūs vaikai: giliai, ramiai.
Ir kai jos juokiasi, spindinti daina
Iškyla iš purvino teksto.

Ravennos moterys meldžiasi
Kaip vaikai: švelniai ir visai patenkintos.
Jos gali sakyti meliūs žodžius netgi nežinodamos,
Kad jos meluoja.

Ravennos moterys bučiuoja
Retai ir stipriai ir atsiuodamai.
Ir visa, ką jos žino apie gyvenimą,
Kad visi mes turime mirti.

PAVASARIO DIENA

Vėjas krūmuose ir paukščio čiulbėjimas,
Ir aukštų aukščiausiam maloniam mėlėje
Ramus, išdidus debesis — laivas...

Aš svajoju apie savo jaunystę,
Aukštas, žydras ir išsiskleidęs dangus
Yra mano troškimų lopšys,
Jame aš noriu gulėti ramus
Ir palaimintai šiltas,
Tyliai niūniuodamas,
Panašiai kaip vaikas laikomas
Motinos rankose.

BLOGAS LAIKAS

Dabar mes tylime
Ir daugiau nebedainuojame dainų.
Mūsų žingsnis bus sunkus;
Tai naktis, kurį tuoj ateis.

Duok man ranką,
Gal mūsų kelias dar bus ilgas.
Sninga, sninga!
Svetimoje žemėje sunkiai pakeliama žiema.

Kur tas laikas,
Kai šviesa, kai židinyš mum degė?
Duok man ranką!
Gal mūsų kelias dar bus ilgas.

VAIKAI

(1914 m. gale)

Jūs nieko nežinote apie laiką,
Jūs tik žinote, kad kažkur toli
Karaujamas karas,
Jūs drožinėjate medį, darydami karda, skydą ir strėlę,
Ir palaimingai žaidžiate savo žaidimą sode,
Statote palapines,

Nešiojate raiščius, atžymėtus raudonu kryžium.
Ir jeigu mano širdingas linkėjimas jums turi prasmę,
Tad karas jums paliks
Visad tamsia legenda,
Jūs niekad neatsidursite apkasuose
Ir niekad nemirsite,
Ir niekad nebėgsite iš liepsnose griūvančių namų.

Ir vis dėlto, vieną dieną jūs būsite kariais,
Ir vieną dieną jūs sužinosite,
Kad šio gyvenimo malonus alsavimas,
Kad brangus širdies plakimo turtas
Tėra tik nuoma, ir kad tai, kas praelyje
Prarasta, ir įpėcinis, kurio laukiate,
Ir tolimiausia ateitis,
Teka jūsų kraujuje,
Ir kad už kiekvieną jūsų galvoje plauką
Kas nors iškentėjo kokią kovą, kolį skausmą ar mirtį.

Ir jūs turite žinoti, kad tai, kas tauru
Jūsų sieloje, visad yra kovotojas,
Nors jis nenešioja ginklų,
Kad kiekvieną dieną kova ir likimas budi.
To neužmirškite!
Galvokite apie kraują, žudymus, naikinimus,
Kuriais jūsų pačių ateitis remiasi,
Ir kaip, dar daugiau, mirtimi ir pasiaukojimu
Net ir mažiausia jūsų laimė pagrįsta.

Tada jūsų gyvenimas dar labiau suliepsnos
Ir vieną dieną jūs netgi ir mirtį
Priimsite į savo glėbį.

ŠVENTISKA VAKARO MUZIKA

ALLEGRO

Debėsyp perplyšta; iš žėrinčio dangaus
Svaiginanti šviesa klaidžioja po apakintus slėnius,
Perpūstus pietų vėjo audros,
Aš skubu nepavargstančiu žingsniu
Per rūškaną gyvybę.
Ak, jeigu bent akimirka
Tarp manęs ir amžinos šviesos,
Audra būtų gera klaidų rūką išvalyti!
Galinga banga drasko ir vėjo mane
Toli nuo namų aplinkui.
Pietų vėjau, sumedžiok debesis,
Sudraskyk šydą,
Kad šviesa kristų ant manęs tarp klaidinančių takų!

ANDANTE

Vėl ir visad paguodžias
Ir visad naujas amžinos kūrybos atspindžiūose,
Pasaulis juokiasi mano aktyse,
Gyvena ir juda tūkstančiuose alsuojančių formų.
Peteliškės žiūroja saulėtam vėjui,
Kregždė buriuoja palaimintam žydryje,
Jūros bangos daužo uolėtą krantą.
Vėl ir visad, žvaigždė ir medis,
Debesis ir paukštis, mano artimi giminaičiai;
Kaip brolis, mane sveikina akmuo,
Draugiškai mane šaukia nesibaigianti jūra.
Man nesuprantamas kelias mane veda
Į žydą, prarastą toli,
Kur niekur nėra prasmės, niekur apibrėžto tikslo —
Ir vis dėlto, kiekvienas miško upelis
Ir kiekviena zvimbianti musė
Kalba į mane iš prasmingo įstatymo, iš šventos santvarkos,

HERMANN HESSE, vokiečių rašytojas ir poetas, 1946 m. laimėjęs Nobelio literatūros premiją, labiau žinomas kaip rašytojas nei poetas. Kurį laiką buvo kiek apmirštas, bet dabar vėl patraukė skaitytojų dėmesį, ypač amerikiečių jaunimo.

H. Hesse buvo gimęs 1877 m. Vokietijos Wuertenberge, labai religingai nusiteikusiame šeimoje, norėjusiame iš jo padaryti teologą, tačiau jis pats tenorejo būti tik poetu. Negalėdamas išbūti jokioje mokykloje, jis galiausiai pabėgo iš tėvų namų. Beirdamas įvairiausius darbus, pats mokėsi. Pirmieji jo romanai, kuriuose jis kėlė tėvų ir mokytojų palaužto jaunimo problemas, plačiai jį išgarsino. Kituose savo romanuose ryškino Europos žmogaus problemą ir įtaką rusų žmogaus (Dostojevskio), kuris priima visas gyvenimo apraiškas kaip lygiai vertingas. Savo paskutiniame ir geriausiame romane "Stiklinių perlų žaidimas" vaizduoja dvasios aristokratiją, sugebančią priimti dvi- gubą Europos ir Azijos palikimą.

Pats Hesse romane "Steppenwolf" taip pat išsako savo pažiūras į pasaulį: "Laikas ir pasaulis, pinigai ir galia priklauso mažiems ir negiliems žmogui. Garbė tėra tik mokytojų reikalas. Rimti žmonės rūpinasi amžinybe. Tikintieji tai vadina Dievo karalyste. Daugelis iš viso negalėtų gyventi, jeigu nebūtų kito oro alsuo- tische Lieder" ir poeziją karė ilgas

Kur dangaus skliautas gaubia mane,
Kur paslaptingi sąskambiai,
Kaip žvaigždžių plevenime,
Taip pat ritmingai atskamba ir mano širdyje.

ADAGIO

Svajonė duoda tai, ką diena nudėvi;
Nakčia, kai sąmonė lūniasi budėti,
Išsivadavusios jėgos iškyla į viršų,
Jausdamos kažką dievišką sekant.
Miškai ir upokšniai šniokščia.
Ir judrios sielos naktinėje žydrioje padangėje
Blykčioja žaibai.
Pasaulis ir aš, visa
Manyje ir už manęs, yra viena.
Debėsyp plaukia pro mano širdį.
Miškai svajoja mano svajonę,
Namai ir kriaušė pasakoja man
Užmirštą bendros vaikystės pasaką.
Upokšniai čiurlena ir prarajos meta šešėlį manyje,
Mėnulis ir išblyškusių žvaigždės, mano žaidimų draugai.
Bet maloni naktis,
Su savo lengvais debesimis palinkusi virš manęs,
Turi mano motinos veidą,
Besišypsodama, bučiuoja mane neišsenkamoje mellėje,
Svajingai pakrato galva,
Kaip seniau mėgdavo daryti, ir jos plaukai
Vilnija per pasaulį ir jame
Tūkstančiai žvaigždžių, virpėdamos, pabala.

KOKIOS SUNKIOS DIENOS...

Kokios sunkios dienos!
Jokioje ugnyje aš negaliu sušilti,
Jokia saulė jau man nebesijuokia,
Visa tuščia,
Visa šalta ir negailestinga,
Ir netgi mielos, skaisčios
Žvaigždės paguodžiamai žiūri į mane,
Nuo to laiko, kai širdimi patyriau,
Kad melė gali numirti.

TAIP PAT IR GELES

Taip pat ir gelės kenčia mirti,
Nors jos yra be kaltės.
Taip pat ir mūsų esybė yra tyra
Ir kenčia tik skausmą ten,
Kur mes patys nenorime suprasti.
Tai, ką mes vadiname kalte,
Sugeria saulė,
Tai ateina iš tyrų žiedų taurelių
Ir mus pasitinka kaip kvaptis ir jaudinąs vaiko žvilgsnis.
Ir taip, kaip gelės miršta,
Panašiai ir mes mirštame,
Bet tik išsivadavimo mirtimi,
Tik atgimimo mirtimi.

Išvertė P. Gaučys

Šiapus ir anapus teisybės

Jurgis Jankus

Su tėvu išeiti kur toliau iš namų man, kai- mo vaikui, būdavo taip, kaip kokiam miesčio- niukui nueiti į kiną, į futbolo rungtynes ar net į cirką. Vėliau ir aš, jau išėjęs iš namų, turėjau progos pamatyti tas, iš tolo tokias pa- trauklias, miesto prašmatnybes, bet jos praė- jo, pasiliko tolumoj, nusukdome praelyti, net raibuliukų dabarties vandenys nepalikusias, o pasivaikščiojimai su tėvu vis iškyla pavir- šiui ir, kaip nuostabių splayų burbulai, plau- ko, žaižaruoja ir neskęsta. Ir smagu, kad ne- skęsta ar nesprogstą, pavirsdami į nieką, kuris sukelia netikrai regėto grožio nusivylimą.

Būdavo einam takučių per mišką pasižne- kučiuodami apie riešutus ar baravykus, priei- nam aikštelę su senais, apipuvusiais kelmiais, apie kuriuos paparčiai (tėvas juos visada va- dindavo papartėm, ir neretai kviesdavo pa- lenktyniauti, kurio kvapas ilgesnis. Pasirink- davom, būdavo, po ilgiausią papartlapį, su- dėdavom į krūvą, kad būtų vienodo ilgumo, paskum gerai įsikvėpdavom ligi pat pilvo galo ir garsiai, abu vienuodu greitumu pradėdavom skaityti iš apačios į viršų lapų šakeles sakydami: artė-papartė, artė-papartė, artė-papartė. Akys iš galvos išsėdavo, veidai mėlynuodavo, bet taip būdavo smagu, kad galiu kartu su tėvu išlaikyti ligi pačios viršūnėlės. Taigi su tėvu, už kurį niekas kitas kaime negalėdavo

dainos ilgiau ištęsti, o kai naktigonėn išėjo uždainuodavo, ir posmo gale dainos aidas miškai eidavo, visų balsai vienas po kito nu- tildavo, tik jo vienas ir toks skaidrus, aukštas, lyg sidabru būtų padažytas, dar kurį laiką ei- davo ir iš kelinto gojaus dar atsiliepdavo), — taigi, prieinam aikštelę pilną senų patėrusių kelmų ir apie juos būriais susibūrusių apar- čių, tėvas apsidairė ir sako: va, tai čia, ant to tako eigučio piemuo užtikio gyvačių šeima.

Žinau tą atsitikimą iš mažens, bet jis čia išeina visiškai kitoks, daug tikresnis, beveik toks tikras, lyg viskas atsitiktų čia dabar, tuo pat laiku, kai mudu čia stovim, dar gerai kvapo nuo artės-papartės neatgavę, o ji vėl užima tik pagalvojus, kad po kiekvienu kelmu gali bū- ti visas lizdas gyvačių, ir nuo baimės plato- kas takas taip susiaurėja, kad ir eiti nebedaug vietos tebelieka. Taku feinam į Liežuvi, ilgą, vienu galu nusmailėjusią aikštę, įlindusią į vi- durį Valaičbalui, po kurias ožiuku pasivertęs vėlinas visą naktį eiguļ išvedžiojo, kai tuo tarpu namie kairiarankis Barzdukas visą naktį iš avilių medų plėšė ir visus dvidešimt tris avi- lius į nieką pavertė. Kartais ima pagunda tuos visokius kitų nuotykius, jaunose dienose tėvo pasakojimais vaiko galvon sukrautus, o dabar kartas nuo karto su nuostabių ryšku- mu vėl iškylančius, surankioti ir kitiems per-

pasakoti, bet tuo tarpu noriu sustoti prie vie- no iš paprasčiausių, realiausių ir gal mažiaus- siai įtikimų.

Išėjus per Valaičbalų viksvynus, aukštyn bėga Valaičio laukai, pamiškėmis apjuosti drėgnų, bet vešlių pievų lanku. Dirvos nuo- taikos pievų pusėn, o pačioj aukštumoj, prie vieškelio, sode ir beržuose paskendus buvo pati sodyba. Valaitukus gerai pažinau, su jais rudeni papievėmis ruduokliaudavom, žino- jom, kur ažuolyne galima rasti baravykų, iš anksto apžiūrėdavom, kuriuose lazdynuose daugiausia riešutų bus ir tą žinojimą sugebė- davom patys sau už liežuvio išlaikyti, kad kiti, anksčiau užgule, dar pusbrandžius neišrašky- tu. Kai vokiečių okupacijos metu žmonės ne- beturėjo kuo apsiauti, kartu eidavom į dvaro skynimus vyžomis liepukų plėšti. Atrodė, kad savitarpį jokių pasalpčių neturėjom, bet aš vis tiek niekada neišdrįsau paklausti, ar tei- sybė, ką mano tėvas pasakojė apie jų sene- lio senelį. Tai, žinoma, turėjo būti labai se- niai, ir jie galėjo to atsitikimo visiškai net nežinoti, bet vis tiek klausinėti buvo nepato- gu: atrodė, kad negeras klausimas gali gerą draugystę suardyti. Net ir apie tą maišiuką neišdrįsau paklausti.

O buvo taip. Dabartinių Valaičiųukų sene- lis senelis Soteras Valaitis pasiliko našlaitis, vos į pusbernius beišeinąs. Vieną žiemą mirė motina gumbo priepuoliu, o kitą, vos atšven- tės nabašninkės mirties metinės ir bepradedas dairytis namams naujos šeimininkės, sukrito ir jis pats. Beveždamas naujai trobai rąstus, persitampė, upelin įlūžęs kojas peršlapo, tą pačią naktį tokin karštin įkrito, kad per kelias dienas ir sudegė, kaip peržūvusi balana. Nė

felčerio vaikas nebesusėjo parvežti. Taip ir pasiliko Soterukas vienas. Kai kurie giminės užsispyrė niekur iš namų neiti.

— Dėkui dėde, dėkui tetule, dėkui dėdi- na, — visiems trumpai atsakinėjo. — Visus darbus moku, susitvarkysiu.

Giminės išvažinėjo nepatenkinti, o vaikas pradėjo gyventi vienas. Sunkesniems darbams vienas kitas kaimynas prišokdavo patalkauti, bet šiaip viską pasidarė pats. Pirmoji vasaro- jaus sėja neišėjo tokia lygi, vienur buvo reto- kas, kitur krūvomis susimetęs. Kai senasis Pempė, žiūrėdamas į nelygiai susėtą vasarųjų, pasakė:

— Tai tu, Soteriuk, tur būt, šluoda- mas miežius sėjai, kad taip išėjo: man žiups- nis, tau riešučios, man žiupsnis, tau riešu- čios...

Soteras nė mirktelt nemirktelėjęs atvertė: — O ne, dėduk! Aš susėjau lygiai, tik jie subėgo į būrius pasitarti, ką reikės daryti, kai plūts ateis: laukti, kol užsals, ar patiems pės- čiom į daržinę sueiti.

Pempė toks vaiko atsakymas taip patiko, kad ir pats ne vieną kartą prišokęs padėjo prie skubiųjų darbų, o mergaitės tai ir dažnokai nusisėdavo tai parinkti, tai pavolioti, tai pa- grebti. Liežuvingesnieji emė net kalbas leisti, kad Pempikės dairoši vietos Valaitynėse liz- dą sukti, nors abi jau buvo ir gerokai Sotero amžių prašokusios. Iš tikrųjų kalboms, tur būt, nebuvo nė pagrindo, nes jos sėjo kitur liz- dus susukti gerokai dar prieš Soteriui į vyrus išėinant. O jis vertėsi vienas. Kartais pasitelk- damas talkos, kartais pasisamdydamas. Paga- liau, suaugęs į vyrą, per keletą metų susistatė naujas trobas, ir visas ūkis švietė, kaip mažas (Nukelta į 4 pusl.)

dešimtmečius. Paskutinis jo lyrikos rinkinys "Neue Gedichte" pasirodė 1937 m. Savo poezijoje Hesse pasi- reiškia kaip lyrinis temperamentas, muzikos, tapybos ir romantių kla- jonų mėgėjas, o apamai vienatvės mėgėjas, linkęs į pesimizmą, abejin- gas socialinėm problemom, tolimas politinėm kovom. Mirė 1962 m.

P. G.

dešimtmečius. Paskutinis jo lyrikos rinkinys "Neue Gedichte" pasirodė 1937 m. Savo poezijoje Hesse pasi- reiškia kaip lyrinis temperamentas, muzikos, tapybos ir romantių kla- jonų mėgėjas, o apamai vienatvės mėgėjas, linkęs į pesimizmą, abejin- gas socialinėm problemom, tolimas politinėm kovom. Mirė 1962 m.

P. G.

dešimtmečius. Paskutinis jo lyrikos rinkinys "Neue Gedichte" pasirodė 1937 m. Savo poezijoje Hesse pasi- reiškia kaip lyrinis temperamentas, muzikos, tapybos ir romantių kla- jonų mėgėjas, o apamai vienatvės mėgėjas, linkęs į pesimizmą, abejin- gas socialinėm problemom, tolimas politinėm kovom. Mirė 1962 m.

P. G.

Šiapus ir anapus teisybės

(Atkelta iš 3 pusl.)

dvariukas. Iš karto visiškai dykai, o vėliau pusdykiai kasmet iš miestelio žydų susivežiodavo po keletą, o kartais ir po keliolika vežimų mėslo, iš eigučio, gavęs leidimą, išsienaudavo patį Liežuvį ir dar keletą tarpmiškien įterpusių pievų. Metai po metų ir jo laukai ir gyvuliai ėmė išsikirti iš visos apylinkės. Gal kad augo varge, tėvo ūgio nepriaugo, bet išsiplėtė į pečius ir krūtine. Kai atvažiuodavo į bažnyčią, geltonus ūsus beveik ligi ausų užsuks, motinos kumšnodavo dukteris, kad drąsiau Sotero pusėn akį mestų, nes jis buvo ne tik visko pertekęs, bet jau ir trisdešimtuosius artėjo, o kitų skaičiavimu gal net jau ir peržengęs buvo. Liežuvį irgi turėjo medum tepą ir pipirais pabarstytą. Kiekvieną pašnekinavo, kartais net ligi ašarų prijuokindavo, bet tik kaip kaimynas kaimynas ar kaip pažįstamas, ir nė akies mirksnio toliau. Kai kas mėgino ir rimtai pakalbinti. Girdi, kaip čia vienas gyventi visko pilnuose namuose, o jis tik baltus dantis po geltoną ūsą rodo. "Kad į tuščius, gal ir reikėtų ko ieškoti, o kai pilni, tai nėra kada nė nusibost; tik kilnok ir kilnok visokius daiktus iš vienos vietos į kita." Rimtas kalbas apie vedybas niekam nepasisekė i-traukti, ir visi ėmė galvoti, kad taip vienas savo tarpumiškėje ir susens.

Jeigu mano giminė prie tos visos istorijos nebūtų pirštų prikišusi, gal jos ir visiškai nepasakočiau, kaip nepasakoju daugybės kitų, girdėtų iš nepatikimų lūpų. Žmonės juk taip daug ką pramano tik dėl jiems vieniesiems teži-nomų priežasčių, kurios dažniausiai būna ne visai švarios, o visada savanaudiškos. Bet šiuo atveju viską esu girdėjęs iš tėvo, o jis iš senelio, kuris pats į tą istoriją buvo pirštus i-merkęs.

Istorijos pradžiai ir laikas buvo nei šoks, nei toks. Tiesa, pavasaris buvo ankstyvas ir sausas. Į laukus buvo galima išeiti gerą savaitę anksčiau, o kai Sotero laukai buvo nuokalnūs, tai jis spėjo įvairius suberti net kol kiti dar sėklos nebuvo atseikėję. Vieną vakarą užėjo pas tėvo senelio senelį, šviesaus atminimo Ciprijoną, kai kieno Stiprajoniu pravardžiuojamą. Nesibaidė senis tos pravardės. Sakydavo: "Argi pyksi ant žmogaus, kad jam liežusis šlubas". Pagaliau tokia pravardė jam ir tiko, nes, iš tikrųjų, buvo stiprus ir, jau aštuntą dešimtį varydamas, dar bet kam neužsi-leisdavo nei pradalgėję, nei pakėlimė.

Taigi vieną vakarą užėjo Soteras ir sako: — Ka, dėde, sakytum, jeigu mudu koki vakarą nueitumėm pas Kundę?

Vakaras buvo gražus. Ciprijonas po vaka-rienės buvo išėjęs į kiemą ir sėdėjo ant suolo po gryčios langais. Priešais obelys barstė pas-kutiniuosius žiedus, o Dačioliškį varlės, vienos pakunksėdamos, kitos net ligi kvapo nete- kimo užsikvarkdamos, kėlė erzėlį, lyg balose vietos būtų ėmę trūkti; toli pamisškėmis pa- klykaudamos kažin ką lydėjo pempės, čia pat už sodo kelmynėje paleido gerkle turkliukas.

— Tam varliui būtų lyg dar ir per anksti parplynę leisti, — lyg Sotero klausimo negir- dėjęs po geros valandėlės prašėko dėdė.

— Pavasaris buvo ankstyvas, sausas, šil- tas, matyti, ne vienam man galva susimaišė, — gyvai atsakė Soteras, norėdamas dėdę įtrauk- ti į pradėtą kalbą.

— Pačiam tai nesusimaišė. Šiandien pat važiavau pro šalį, mačiau, kaip gražiai vasaro- jus pilasi. Mes patys jau būsim susivėlinę. Jei- gu pradės metyti, grūdės žemėje taip ir pavirs į mieles, o kas nepradėjo, tai kojos į dirvas li- gi Švento Jono nebeįkels. Atsimenu tokus me- tus. Kas neprimago, derlius iš dirvos virto, kas suvėlino — avižos dar ir po šilinių tebežy- dėjo. O lietus taip nepraleis, pamatysi. Kiek skirta iškristi, tiek ir iškris, nebijant kada.

Dėdė Ciprijonas vėl nutilo, ir Soteras pa- galvojo, kad be reikalo užėjo ir dar labiau be reikalo pravėrė burną. Buvo jau beky- ląs pempės į namų pusę kvykinti, kai se- nukas pasuko galvą jo pusėn ir nei pasakė, nei paklausė:

— Taigi, sakai, jeigu nueitumėm... — ir vėl nutilo.

— Seniai galvojau. Prie bažnyčios kelis kartus užsnekinau, nesuko galvos į šalį ir ji. Nesikabino į akis, taip kaip kitos, bet ir nebe- go šalin. Jeigu nueitumėm, gal žygis nebūtų tuščiom.

— Žinau, gražumas traukia... — nutęsė senis ir, kiek pasiklausęs pempų ir varlių er- myderio, pridėjo: — Bet pačiam reikėtų darbi- ninkės ir išmanančios, kad savo pusę sužiūrė-

tų taip, kaip pats sužiūri savąją.

— Aišku, dėde, kad traukia, kur toks gra- žumas netrauks, bet, man atrodo, kad išma- nymo jai irgi netrūksta. Matyti jau iš to ir kaip rengiasi, ir kaip pašneka. Va, praeitą sek- madienį, kai užkalbinau, tai tuoj ir sako: "Tai tu, Soteriuk, vėl visą kaimą į kišenę susidė- jai. Tavo vasarą jau žaliuoja, o mūsų pu- sininko nuo žagrės dar žieminės rūdys nespė- jo nusišveisti. O ir karvutės, mačiau, žieminį plauka jau barsto. Galvojau, pasakysiu ma- munei, kad nueitu adatoms pasmaigučių susi- velti. Mūsiškės tai mėslo apskretusios. Kai pra- dės apie šventą Joną šertis, tai luobom nusi- lups."

— Taip ir kvieste kviečia, kad užteitum, — nuniurnėjo dėdė pro ūsą.

— Tiesiai kviesti tai nekviestė, bet kalbą tai jau taip tempė: lyg norėdama, kad ligi nak- ties nepritrūktų... Aš paskum ir pagalvoju...

— Nepasakė, ką pagalvojo, nes tai ir taip a- biem buvo aišku. Ir abu tylėjo, lyg norėdami geriau įsiklausyti, ką vienos balos varlės, ki- tų baltų varlėms per laukus šaukia. Pagaliau Soteras šumėtė, kad ir tylėjimui jau bus galas atėjęs, pakilo nuo suolo ir dar bekildamas pa- sakė:

— Na, rytoj dar ne šventė. Nors didieji darbai tuo tarpu ir padaryti, bet mažieji, kaip Šimkės tarakonai, iš visų kampų ūsus krutina. Ir arklus reikės namo parvesti. Per naktį lau- ke dar nelaikau.

— Gera, kad turi ko užmesti: ir gyvuliui sveika ir pamėžti bus daugiau ko. O mūsų jau kuris laikas laukia nesulaukdamai, kad koks žolgalis iš vėlenos kyštelėtų. Tai užsuk šėstadienį pavakariukais. Pirksi, nepirksi, o kodėl ne- apžiūrėti ir nepaderėti, — visiškai, net tono nepakėitęs pridūrė Ciprijonas. —

Soteras beveik krūptelėjo: jis buvo visiškai įsitikinęs, kad dėdė ne tik ką nemano eiti, bet nenori net kalbos į tą pusę sukli, ir staiga tik pokšt, kaip ežero ledas giedriam žie- mos vidurnaktį. Valandėlė stovėjo kiemo vi- dury, nesusmedamas, ką reikėtų pasakyti.

Dėl saldžiosios dėdė, tai nesirūpink — aš jau turiu. Nuo praėitų šilinių tebelaukau.

Gera, žinai toji, kur penki aukšiniai.

Ir, nelaukdamas, ką pasakys dėdė, nusi- suko, viena ranka pasirėmęs, liuokterėjo per var- tus ir dingo už tvartų kampo. Jis seniai buvo nusprendęs ir jeigu dėdė taip pat nusprendė, kad verta derėti, tai nebėra ko stoviniuoti, kol pagalvojęs dar ims ir pasakys:

— O antra vertus, Soteriuk...

Smagiais žingsniais pasuko ežutėn, Dačioliškį suklykino pempų būrį ir nesilėtinio, kol atsidūrė ties sodo kampu. Čia stabterėjo ir ap- metė akim tamsumon nuskendusius laukus. Tamsuma jam nekludė. Ir patamsy, kaip šviesiausia vidurdienį, matė kiekvieną lome- lę, kurią dar reikėtų užlyginti, kiekvieną grio- vutį, kurin pavasario poledžiai dumblo pri- neša, kiekvieną akmenį, kurio dar nespėjo ug- nini ir vandeniu suskaldyti ir daug kitų smulkių darbėlių, kuriuos žadėjo padaryti laukų darbynečių atkvėpse, bet dabar juos šalin nustūmė staiga krūtinę užgulus sunkus griaužulys. Labai panašus į tą, kai po tėvo mirties vienas pasiliko namuos. Griaužulys ne- žinios ir baimės, kas atsitiks rytoj, poryt. Ta- da jam ėjo ne tik galvon, bet ir širdin, jog daug geriau būtų buvę, jeigu būtų miręs ne tėvas, bet jis. Ėmė noras mirti čia pat, išnykti, rūko debesėlių pakilti, ir tegu kas nori rūpi- nasi visais reikalais, tegu dėdės ir tetos suka galvas ar plėšojasi dėl kiekvienos žemės pėdos ir dėl kiekvieno daikto, kurių tiek daug pri- krauta trobose ir pasiūrėse. Bet štai, beveik prieš savo valią, išsilaiškė. Ne tik pats išsilai-škė, bet ir viską išlaikė, tik kaip išlaikys to- liau...

Kundė akyse jam stovi nebe nuo vakar ar užvakar. Visada tokia daili ne tik iš veido, bet ir iš viso stoto ir iš kiekvienos drabužių klostės. Net ir geltonos kasi buvo ir ilgesnės, ir stores- nės, ir daug daugiau gulėjo ant nugaros, negu kitų mergaičių. Ir iš kalbos, ir iš balso, ir iš akių visiškai kitokia. Pašneki, pasižiūri, pasi- klausai ir nebegali užmiršti, ir jos balsas, ir akys visur eina kartu, bet jeigu ji pati taip eitų, rodos, nieko ir nebereikėtų. Bet kai pasi- ryžo mėginti ją parsivesti, nerimas užgulė. Ir dar toks stiprus griaužimas, kad, rodėsi, jog šimtą kartų geriau būtų padaręs dėdei Cipri- jonui galvos nekvaršinęs, net jo pusėn žingsnio nežengęs.

(Bus daugiau)

AMERIKOS LIETUVIŲ ISTORIJA

(Atkelta iš 2 pusl.)

gonininkų sąjungai, Altai, ar socialistams.

Detalės atžvilgiu ši knyga yra tikras žinių ir informacijos aruodas. Bet kažin ar verta bu-vo tai daryti? Ypač kai pasirodė visi 36 tomų bostoniškės encik- lopedijos su visais papildymais, kur beveik apie visas tas smulk- menas galima rasti kartais dar daugiau informacijos. Antra, pa- sirenkant detales kelią, istorikui yra pavojaus būti nepakanka- mai detaliu. Užtat ir šioje kny- goje, gana plačiai aprašant te- atro ir muzikos gyvenimą, be- veik visiškai liko nepaliesta li- teratūra. Kodėl? Arba vėl, ap- rašant knygų leidybą, platokai aptarta Paukščio, Olšausko, Šliūpo, Miluko veikla, Lietuviš- kos knygų klubo, Terros, J. Ka- počiaus, Manylando, J. Karve- lio, net londoniškės Nidos (sic!) leidyklos, o paskum priduriama sakiny: "Chicagoje veikia ir daugiau knygų leidyklų: Myko- lo Morkūno, Brolių P. A. Sulai- čių, Adomo Vilainio - Šidlausko, Vlado Vijeikio, Algimanto Mac- kaus fondo, Santaros - Šviesos ir kt." (433 p.). Ir labiausia- gerbiant visus leidėjus A. Mac- kaus Knygų leidimo fondą pa- statyti už Adomo Vilainio - Šid- lausko "leidyklos" ir atskirti ji nuo Santaros - Šviesos leidinių yra kažkoks nesusipratimas. A. Mackaus fondas jau ligi 1968 m. išleido 17 veikalų ir, be abe- jo, stovi pirmaujančių leidyklų gretose. Nelabai kaip skamba ir toks pasakymas, turint gal- voje Santaros - Šviesos knygų leidybos veidą, kad ji leidžianti "liberalų krypties knygas." Ne- žinia, ar Šekspyro Hamletas, Liūnės Šūtemos ar Nagio po- zija priklauso šiai kryptčiai.

Tai smulkmenos. Jų galėjo istoriniame veikle visiškai ne- būti. Bet, kartą pasirinkus de- talės kelią, reikia juo eiti ligi galo. O tai yra sunkus ir slidus kelias. Vieno ir net kelių žmo- nių pastangų čia nepakanka. Užtat, man atrodo, buvo geriau pasirinkti tik pačias didžiąsias išeivijos gyvenimo problemas ir jas bandyti aptarti, detalę pa- liekant enciklopedijoms, žiny- nams, vardynams ir panašioms leidiniams. Dabar gi tarp tų smulkmėnų kartais prapuola ar- ba nepakankamai išryškėja pa- grindiniai klausimai.

Penktos dalys

Pagal turinį šį veikalą sudaro penktos dalys: 1. XIX a. ateivi- jos apžvalga; 2. Centrinės or- ganizacijos; 3. Kova dėl Lietuvos laisvės; 4. Kultūrinė, religinė ir ekonominė veikla; 5. Glaudžios pastangos Lietuvai laisvinti.

Tai kartu yra ir pagrindinis veikalo planas. Kažkaip tame plane lyg truputį trūktų logikos. Trečia ir penktoji dalis aiškiai kalba apie vieną ir tą patį daly- ką, ir jas būtina reikėjo su- jungti. Nesuprantama taip pat, kodėl centrinės organizacijos iš- skirtos į atskirą dalį. Juk be centrinų organizacijų neįmano- ma nei laisvės kova, nei net kul- tūrinė, religinė ar ekonominė veikla. Juk iš tikrųjų penktoje dalyje, kuri vadinasi glaudžio- mis pastangomis Lietuvai lais- vinti, beveik ištisai tekalbama apie centrinės organizacijas: Tarybą, Balfą, Bendruomenę, Vliką. Atrodo, šio veikalo plano sudaryme lėmė taip pat ne pla- tesnis bendras žvilgsnis, bet de- talės viešpatavimas: saugok Dieve, nieko nepraleisti. O pra- leisti praleista. Kur, pavyzdžiui, Lietuvos žydų ir kitų tautybių įnašas į Amerikos kultūrą? Kažkodėl teprimintas tik rusas

kuigaikštis Galicinas, net ir be galo trumpoje angliškoje san- traukoje.

Mūsų išeivija Amerikoje su- daro gana gerai apipavidalintą vienetą. Jos pagrindinės prob- lemos, išskyrus labai trumpą 1922 - 1940 metų laikotarpį, bu- vo nepaprastai panašios nuo pat jos kūrimosi pirmųjų žingsnių ligi šios dienos. Atrodo, ir jos pagrindinis rūpestis visą laiką buvo vienas ir tas pat: kuo ir kaip padėti dažniausiai labai varganai tėvynei. Tam rūpesčiui paskirta pakankamai vietos ir čia aptariamame veikle, gal tik vietoj pagalbos truputį per daug akcentuojant kovos momentą. Iš tikrųjų, tik organizuojant Liuosybės sargus, Amerikos lie- tuvių brigadą ir kelioms dešim- tims jos narių dalyvaujant Lie- tuvos nepriklausomybės kovose, galima buvo kalbėti apie kovą. Visa kita greičiau buvo pagal- ba "senajai šaliai", kaip rodė ir įvairių organizacijų pavadinimai. Laisvės kovotojų sąvoka Lietuvoje atsirado tik II pasa- ulinio karo metu, ir jos perkėli- mas į senesnius laikus kvepia išvirkščiu anachronizmu.

Išeivijos vidaus ir "užsienio" politika

Gal būtų lengviausia pavaiz- duoti išeivijos gyvenimą, suskal- dant jį į dvi dalis: į jos vidaus gyvenimą ir į jos ryšius su se- nąja ir naująja tėvyne ir su ki- tų, stovi pirmaujančių leidyklų gretose. Nelabai kaip skamba ir toks pasakymas, turint gal- voje Santaros - Šviesos knygų leidybos veidą, kad ji leidžianti "liberalų krypties knygas." Ne- žinia, ar Šekspyro Hamletas, Liūnės Šūtemos ar Nagio po- zija priklauso šiai kryptčiai.

Tai smulkmenos. Jų galėjo istoriniame veikle visiškai ne- būti. Bet, kartą pasirinkus de- talės kelią, reikia juo eiti ligi galo. O tai yra sunkus ir slidus kelias. Vieno ir net kelių žmo- nių pastangų čia nepakanka. Užtat, man atrodo, buvo geriau pasirinkti tik pačias didžiąsias išeivijos gyvenimo problemas ir jas bandyti aptarti, detalę pa- liekant enciklopedijoms, žiny- nams, vardynams ir panašioms leidiniams. Dabar gi tarp tų smulkmėnų kartais prapuola ar- ba nepakankamai išryškėja pa- grindiniai klausimai.

Penktos dalys

Pagal turinį šį veikalą sudaro penktos dalys: 1. XIX a. ateivi- jos apžvalga; 2. Centrinės or- ganizacijos; 3. Kova dėl Lietuvos laisvės; 4. Kultūrinė, religinė ir ekonominė veikla; 5. Glaudžios pastangos Lietuvai laisvinti.

Tai kartu yra ir pagrindinis veikalo planas. Kažkaip tame plane lyg truputį trūktų logikos. Trečia ir penktoji dalis aiškiai kalba apie vieną ir tą patį daly- ką, ir jas būtina reikėjo su- jungti. Nesuprantama taip pat, kodėl centrinės organizacijos iš- skirtos į atskirą dalį. Juk be centrinų organizacijų neįmano- ma nei laisvės kova, nei net kul- tūrinė, religinė ar ekonominė veikla. Juk iš tikrųjų penktoje dalyje, kuri vadinasi glaudžio- mis pastangomis Lietuvai lais- vinti, beveik ištisai tekalbama apie centrinės organizacijas: Tarybą, Balfą, Bendruomenę, Vliką. Atrodo, šio veikalo plano sudaryme lėmė taip pat ne pla- tesnis bendras žvilgsnis, bet de- talės viešpatavimas: saugok Dieve, nieko nepraleisti. O pra- leisti praleista. Kur, pavyzdžiui, Lietuvos žydų ir kitų tautybių įnašas į Amerikos kultūrą? Kažkodėl teprimintas tik rusas

Trečiojo nepriklausomos Lietuvos prezidento dr. Kazio Griniaus paminklinis antkapis Chicagoje lietuvių Tautinėje kapinėse.

(Iš Br. Kvickio archyvo)

Ideologinis ir politinis išeivijos susiskaldymas yra lygiai pavo- jingas, kaip ir neišvengiamas reiškinys. Dėl to būtų netikslu tokiam susiskaldymui suvesti kaltę už įvairius išeivijos nepa- sisekimus, kaip kartais daro ir dr. A. Kučas arba jo bendradar- biai. Jie visi ypač nemėgsta lais- vamanybės ir socializmo, vis dėl- to dviejų labai gyvų ir galių gausių mūsų išeivijos ideo- loginių ir politinių srovių. Užmo- bandys aiškinti, kodėl laisvama- nybės ir socializmas taip smar- kiai paplito mūsų išeivijoje, dr. A. Kučas greičiau siekia suka- rikatūrinti šias abi sroves, ypač- kiek jos abi buvo susijusios su dr. Jono Šliūpo asmenimi. Jau

į tai yra atkreipęs dėmesį dr. J. Jakštas, recenzuodamas šį vei- kalą. "Tėviškės Žiburiuose". Kaž- kodėl dr. A. Kučas mano, kad kokio nors daikto surišimas su slavų įtaka jau savaime tą daik- tą pažemina. Taip laisvamanybė per tariamą "valnamislystę" su- rišęs su slavų įtaka, jis mano ją sukritikavęs. Arba pasakęs, kad "lietuvių socializmas išrie- dėjo ne iš kur kitur, kaip iš aziatinių rusų ir betvarkių len- ky" (p. 303), manosi apsidirbęs su socializmu. Bet ar ne iš tų pačių slavų atėjo į Lietuvą krikščionybė, Solovjovo filosofija ir daug kitų gerų dalykų? Ir jo aukštinamam kunigaikščiui

(Nukelta į 7 pusl.)

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ
IR VISAS USSR DALIS,
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS
FIRMOS
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED by Vnešposytor)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019

Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigoje, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvai- riausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Firma - skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MOSŲ SKYRIAI:

CHICAGO, ILL. 60629
BROOKLYN, N. Y. 11218
NEW YORK 3, N. Y.
NEWARK, N. J.
SOUTH RIVER, N. J.
UTICA, N. Y.
FARMINGDALE, N. J.
PHILADELPHIA 23, PA.
ALLENSTOWN, PA.
LOS ANGELES 4, CAL.
CHICAGO 22, ILL.
BALTIMORE 31, MD.
BUFFALO 12, NEW YORK
DETROIT 12, MICH.
HARTFORD 6, CONN.
JERSEY CITY, N. J.
SYRACUSE, N. Y. 13204
CLEVELAND 13, OHIO
HAMTRAMCK, MICH.
SO. BOSTON, MASS.
TRENTON 10, NEW JERSEY.
RAHWAY, N. J.

2608 W. 69th STREET
485 McDONALD AVENUE
78 SECOND AVENUE
378 MARKET STREET
46 WHITEHEAD AVENUE
963 BLEECKER STREET
FREEMOOD ACRES
631 W. GIRARD AVENUE
126 TILGHMAN STREET
159 SO. VERMONT AVENUE
1241 NO. ASHLAND AVENUE
1900 FLEET STREET
701 FILLMORE AVENUE
11601 JOS CAMPAU AVENUE
122-126 HILLSIDE AVENUE
219 MONTGOMERY ST.
515 MARCELLUS STREET
1028 KENILWORTH AVENUE
11339 JOS CAMPAU AVENUE
396 W. BROADWAY
1152 DEUTZ AVENUE
47 E. MILTON AVENUE

312 — WA 5-2787
IN 7-6465
OR 4-1540
MI 2-3452
CL 7-8320
RE 2-7476
363-0494
PO 9-4507
HE 5-1654
DU 5-6350
HU 6-2818
DI 2-4240
TX 5-0700
365-6780
249-6216
HE 5-6368
475-9746
PR 1-0696
365-6740
AN 8-1120
EX 2-0306
351-8997

Rašytojas, kritika ir kūrybos vyksmas

Literatūrinis pokalbis šatrijų papietėje

Jaukia literatūrinę popietę spalio 31 d. Chicagoje surengė meno draugija Šatrija "Draugo" patalpose. Draugijos narės parūpino atvykusiems svečiams vaisių, kurias tiesiant ir vyko pokalbis.

Pirmą kartą poetė Julija Švabaitė pakvietė pokalbį prarasti Kazį Bradūną. Jis apgailestavo, kad apskritai mūsų pobūviuose literatūrinėmis temomis pokalbiai nedažni. Užtat čia ir norėta sudaryti progą pasidalinti mintimis rašytojams su literatūros mėgėjais, kad kūrėjas nesijaučia vienas, užmirštas.

Be kitų, idomus klausimas — kada rašytojas pajunta, kad jo gyvenimo kelias turės būti rašytojo kelias. Kas sudaro pirmuosius paskatus ir išugdo pirmąsias kūrybines pastangas.

Ramonas pasipaskojo, kad rašyti pradėjo būdamas VI klasėje, eilėraščius. Tačiau, paskaitęs Putiną ir kt., suvokė, kad eilėraščių rašymas tik rimo ir ritmo. Nusprendė savo eilėraščius, nors kai kurie buvo išspausdinti, sudeginti.

Baigdamas gimnaziją, jau buvo perskaitęs visą to laiko lietuvių dail. literatūrą ir kai ką iš rusų. Pirmame kurse universitete jau pradėjo rašyti beletristiką. Viena apysaka — "Laukų gėlė" buvo išspausdinta "Krivulėje", redaguojamoje K. Puidos. Honoraro gavo 200 litų. Vieton "Krivulės" imta leisti kitas liter. priedas, kuriam vardą turėjo parinkti Ramonas ir jis parinko "Iliustruota Lietuva". Ir kitose spaudoje ėmė pasirodyti jo apysakos, novelės. Iš jų susidarė knyga "Dailininkas Rauba".

Ramono brolis daktaras pasiūlė išseivijoje išleisti "Dailininko Raubos" antrą laidą. Ramonas suabejojo — vargu ar pakankamai vertingas novelių rinkinys, bet brolis pabrėžė, kad ką sukūrė, tai jau visuomenės nuosavybė, ir reikia, kad veikalas nežūtų.

— Jei pradžioje apysakos buvo silpnės, tai todėl, kad turėjau klaidingą supratimą apie literatūrą. Man atrodė, kad jeigu geras stilius, tai jau ir viskas, — pasakojo Ramonas. — Bet paskiau suvokiau, kad beletristikoj svarbu sukurti gyvą, tikrą charakterį. Keliolika metų neėmiau plunksnos. Atėjo bolševikmetis, o apie jį beveik niekas tada nerašė. Ryžausi pavaizduoti pirmąjį bolševikmetį ir sukurti gyvą, įtikinamą charakterį.

Iš čia atsirado "Dulkės raudonam saulėleidy". Vienas žmogus prisitaikė aprašomą charakterį — Norkaitis — ir nuėjo pas advokatą iškelti bylą rašytojui, bet advokatas atsakė, nes nerado būdų įrodyti, kad čia anas žmogus aprašomas.

Faktinai "Dulkių raud. saulėleidy" pagrindu yra tikras žmogus. Ar tai buvo galima padaryti? Literatūroje tai žinoma. Balžakas savo romano tipą yra ėmęs iš tikro gyvenimo, apšlifavęs panaudojo savo kūrinį.

Dostojevskis savo "Nusikaltimui ir bausmei" panaudojo tikrai įvyki — studentas buvo nužudęs senutę. Čechovas aprašė studentus ir karininkus, nuėjusius į viešus namus, kur vienas karininkas ižeidė "damą". Studentas užstojo, bet buvo sumuštas ir išmestas ant sniego. Ir tai yra buvę tikrovėje su rašytojo broliu.

Ramonas kalbėdamas suminėjo, kad jo novelė "Linų žiedai" ne iš stipriųjų. Bradūnas priminė, kad ta novelė buvo išversta į švedų, latvių, suomių kalbas, taigi ji nebuvo taip prasta.

Ramonas skaitė rusų rašytoją Andrej Bielyj, kai kuriuos kitus vokiečius rašytojus, Ehrenburgą — ir pradėjo rašyti pana-

šiu stiliumi. Panašiu stiliumi rašė ir Savickis.

Klausiamas, kas nulėmė, kad jis pradėjo rašyti, V. Ramonas suminėjo, jog su juo buvo taip, kaip ir su kitais — skaitė poeziją, norėjo panašiai padaryti ir ėmė rašyti.

Agr. Andreika priminė, kad skaitytojai grožėsi Ramono didžiausiais kūriniiais, kaip "Kryžiai".

Ramonas atsakė, kad jis norėtų dabar, nuvykęs į Lietuvą, pagyventi kolchoze ir tada duoti naują kūrinių tokią temą. Būnant čia rašyti apie tai, kas darosi ten toli galima nuslysti į nesąmones.

B. Pūkelevičiūtė paklausė, kodėl nebūtų įdomu rašyti, kaip čia žmonės gyvena. — Aš nepažįstu vietinio gyvenimo, — atsiliepė Ramonas. — Gyvenu vienas, tik kūčioj pabūnu vienoj šeimoj. Ar iš pirmo išlaušiu? Kas "Kryžiuose" — tas imta iš gyvenimo, kurį pažinau. Atostogaudamas buvau susigyręs su jaunimu. Su jais dirb davau, vakaruodavau. Ką merginos, jaunimas galvoja — man žinoma. Tokia — Darata paimta iš tikrovės.

— Argi iš tikrųjų savo romano veikėjus turėtum bazuoti draugais ir pažįstamais? — paklausė Kairys.

— Kai kas mano, kad pirmą reikia turėti idėjų, paskiau kurti personažus, bet tada jie išsena be gyvybės, — aiškino Ramonas.

K. Bradūnas priminė, kad yra kritiku, literatūros specialistu, kurie sako, jog nebūtina beletristika turi būti atremta į tikrovę. Yra literatūros specialistų, kurie tvirtina, kad kūryba gali pilnai remtis fantazija, sukuriant tokį lyg literatūrinį melą, kuris labai įtikinantis.

Mūsų publika ilgisi kūrinių iš situacijų, kurių autorius neišgyveno, pvz. rašyti apie partizanų. Landsbergis nebuvo partizanas, o parašė visiškai neblogą veikalą ta tema. Ramono kūryba atremta į tikrovę patirtį, bet kitas rašytojas gali kitaip kurti: rašyti apie kolchozus ir partizanų, nors to patys neišgyvenęs. Juk ir Romonas nedarė romano fotografiniu būdu.

Ramonas: — Veikėjai iš gyvenimo, o įvykiai gali būti išgalvoti. Kai kuriuos bruožus "Kryžių" charakterių ėmiau iš savo motinos tėvo, kai ką iš A. Daugirdo tėvo, bet vis daug kas atremta į tikrovę.

Bradūnas: — Ar rašant savo romanus Ramonui buvo atėję į galvą, žiūrint į mūsų visuomenės ideologinį susiskirstymą, atseikėti vieniems ir kitiems.

Ramonas: — To minty neturėjau. Aš pats esu liberalas, bet daugelis mūsų liberalų yra liberalai sau, bet ne kitiems. O kai dėl Kreivėno personažo, tai tokių tipų Lietuvoje jau buvo gana daug.

J. Prunskis: — Kodėl, Vincai, nepabandai sukurti veikalą, atremtą į savo viengungišką vienatvę?

Ramonas: — Kam jis bus įdomus? Bus kaip Prousto nuobodi kūryba ar kaip Dobilo "Blūdas"; buvau literatūros mokytojas, du kartu bandžiau jį perskaityti ir neįstengiau.

Andreika: — Laisvos Lietuvos ūkininko tipas įdomus, o jis eina praeitin ir užmarštin. Kodėl to nepavaizduoti. Juk yra ką atremti į tikrovę, perteikiant tą pažangų, galvojantį, filosofinį tipą. Turite medžiagą, puikią vaizduotę. Galėtumėt įamžinti tą tipą. Visi mes ūkininkų vaikai, įdomu mums.

Ramonas: — Man visai neįdomu vaizduoti kasdieninį ūkininkų gyvenimą. Man svarbu charakterio sukurimas.

Bradūnas: — Ramonas tėra parašęs 4 knygas. Per kiek laiko

Literatūrinis pokalbis su rašytoju Vincu Ramonu "Draugo" redakcijos patalpose, Chicagoje, spalio mėn. 31 d. Iš kairės į dešinę sėdi: kun. dr. Andrius Baltinis, toliau — rašytojas Povilas Gaucys, pašone — Ramonas, jo žmona Julija Švabaitė-Gylienė, rašytojas Vincas Ramonas, žurnalistas Juozas Šlajus, mokytoja Vanda Sruogienė, priešais juos rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė ir kt.

parašė?

Ramonas: — "Dulkės" rašiau dvejus metus, o "Kryžius" per tris mėnesius, nes šis mano sąmonėje jau buvo gatavas. Berekėjo sukompnuoti. Putinas gerai yra pasakęs: be kompozicijos negali būti ne tik muzikos, bet ir literatūros.

K. Veselka: — Koks Ramono santykis su kritika? "Kryžiai" išvystė dideles diskusijas, kritika. Antroji "Kryžių" laidoj yra nemažai pataisų — ar tai savaime, ar kritikos poveikyje?

Ramonas: — Kai kritikai ėmė rašyti apie "Kryžius", tik pasijukiau iš jų įsikarščiavimo. Ateina kartą pas mane Pulgis Andrius ir sako: "Tu suniekinai mūsų pažangią visuomenę... Varai propaganda... Bolševikai nieko Lietuvoje nenukryžiavo... Rašai netiesia..."

Kaip galima į tokią kritiką žiūrėti? Trejetą spaudos puslapių antrojo laidoj pakeičiau, bet ideologijos nė per pirštą nepakeičiau. Jeigu jausčiau, kad kuri vieta silpna, kaip aš duodu spaudai?

Keblys rašydamas apie išėjimo romanus, pažymėjo, kad romano uždavinys — atskleisti žmogų. Jis iškelia "Kelionę į Atėnus". Kur ten atskleidžiamas žmogus? Taip pat reikalaujamas, kad veikalas būtų modernus. O kiek daug savo laiku buvusių modernių veikalų šandien visai užmiršti.

Kai dėl kritikos, jeigu ji paviršutiniška, ji atskoka nuo rašytojo, kaip vanduo nuo žiesių.

Dabar domiuosi istorija, filosofija. Kiek tokių kreivėnų buvo graikų laikais, viduramžiais, tai kaip skelbti, kad Kreivėnas negyvenimiškas.

Drungienė: — Primitimas dėl Kreivėno netikroviškumo nebuvo pagrindinis priekaištas. Svarbiausias buvo, kad personažai — juoda balta.

Ramonas: — Personažai nebuvo tik juodi balti. Ar kiekvienas neturi šviesių pusių?

Nuo Kristaus laikų iki dabar yra žmonių, kurie pripažįsta įsiparipaję, bet padaro sau tarpais išimtis, kiti netiki ir pagal tai gyvena. Su Dievu arba be Dievo. Kai rašiau Kryžius nežinojau, kad Fulton Sheen yra savo raštuose išryškines, jog ateity bus tik dvi sostinės Roma ir Maskva. Churchilis irgi panašiai yra prisitarsęs. Niekas aš neišlaužiau iš pirmo. Taip yra gyvenime. Mano tikslas "Kryžiuose" atvaizduoti okupaciją ir kaip ją pergyveno tokie, kaip Kreivėnas.

Drungienė: — Tai jums pavyko. Jeigu dabar rašytumėt "Kryžius", ar truputį modifikuotumėt savo

tezę, ar prie jos pasiliktumėt?

Ramonas: — Aš vaizduoju Kreivėną. Pasiėmiau visą žmogų su visa idėja, jis tos idėjos nešiojas. Aš nepasirinkau pirmą idėjos, kad ją apvilčiau literatūrine forma.

Andreika: — Jūsų talentas neišsėmė. Imkite pavaizduoti Lietuvos ūkį.

Ramonas: — Būčiau, kad tada galėtumėte nesidžiaugti.

Pūkelevičiūtė: — Įdomu sužinoti, ar jūs kaip rašytojas yra varžė lietuviški "tabu" — dalykai, kurie nebūtų priimtini mūsų visuomenėje?

Ramonas: — Aš, kaip rašytojas, ir suvalkielis, nesisikaitau su nie-

ku. O beje, kai jau buvo pasirašyta sutartis spausdinti "Dulkės", leidėjas pasiūlė vieną vietelę išbraukti. Sutikau vieną scenukę išimti, bet paskiau leidėjas viską išspausdino. Ir nieko baisaus iš to nebuvo.

A. Kairys: — Kiekvienas rašytojas turi savo etiketę. Iš šio pokalbio atrodo, kad "Kryžiai" Ramono kūrybos viršūnė. O man rodo, kad "Dulkės" daug kūrybingesnės.

Ramonas: — Ne jūs vienas taip galvojat. Aistis, kun. Bagdavičius tą pat sako.

Bradūnas: — Kiekvienas rašytojas turi savo mylimus kūdikius. Jeigu kas leistų seriją geriausių romanų ir paklaustų Ramono,

kartą dėti į seriją "Dules" ar "Kryžius", ką Ramonas pasakytų?

Ramonas: — Sakytiau — dėkit abudu... Visas veikalo svoris, kiek idėjos nešiojamos, charakteris, gyvenimiškas, įtikinantis. Kitas dalykas — stilius. Jis stipriausias ne "Dulkėse" ar "Kryžiuose", o "Miglotame rytu".

J. Švabaitė: — Klausantis atrodo, kad Jums vyko labai intensyvus kūrybos procesas, o dabar sakote toliau nebekursite?

Ramonas: — Išleiskite į savo šeimas. Stebėsiu ir kursiu. Bet... gal nepasidžiaugtumėt.

Pūkelevičiūtė užsiminus, kad Katiliškio, Ramono prozoje yra poezijos, Ramonas pastebėjo, kad kiekvieno žmogaus gyvenime pasitaiko poezijos, kodėl aš turiu jos vengt? Reikia skaitytojų protarpais duoti "razinką". Tą mėgsta ne tik skaitytojai, bet ir rašytojai kartais kai ką pasivagia.

K. Veselka: — Dialogas yra aukščiausia forma charakteriui parodyti. Hemingway'us sako: kam aš turiu žmones aprašinėti, leiskime jiems atsiskleisti, patiems kalbant.

Ramonas: — Šitai buvo žinoma dar prieš Hemingway'ų. Mano "Dulkės" ir "Kryžiai" parašyti daugiausia dialogais. Jie iškelia mintis; veikėjai turi savo stilių ir tas iškelia jų charakterį ir mintis.

Hemingway'aus dialogai išplėsti. Vietomis juos galima susakyti keliais sakiniais. Ar Dostojevskio veikalai būtų tokie stori, jei nuo jų didumo nebūtų paręjęs honoraras? Studentai Dostojevskį nušvilpė, kad jis Raskolnikovo tipu sutersė studento vardą, o kai Dostojevskis mirė — prie jo budėjo, giedojo.

Drungienė: — Beletristinis kūrinys, parašytas vien dialogais, jau yra drama...

Ramonas: — Taip, bet priklausomai nuo dialogų.

Švabaitė: — Mane sužavėjo Ramono dialogai, o mūsų naujieji rašytojai dažnai nesugeba megzti dialogo.

Ramonas: — Turėjau progos bendrauti su Boruta, Venclova. Boruta — nuoširdus, Venclova — falšyvas. Praleisdavome ištisas va-

landas besiginčydam. Inkime Venclovos atsiminimus — tiek jis ten primelavęs. Kai ką mano parašyto — sau pasisavino. Grįžtant prie dialogo — tai pats sunkiausias rašymo būdas. Mano geriausias mokytojas buvo Putinas. Kol jis rašė "Aptorių šešėly" apie save — viskas gyva ir įtikinama, o kai ėmė vaizduoti Aukšę — ne pataikė. Atvaizdavo amerikietę, kuri protu tegyvena, o visur moterys, su pavydu ir jausmais.

Sirutienė: — Ar kūrybos procese keitėsi kas nors? Ar, padėjęs paskutinį tašką, galvojote, kad parašėte taip, kaip galvojote?

Ramonas: — "Kryžių" idėja turėjau iš pat pradžių. Aiškus kelias. Važiok ir tikslą. Tik vieną mintį buvo galima išreikšti vienaip ir kitaip. Tik "Dulkės" teko sukūrus persvarstyti, pertaisyti, o kartais baltais pajunti, kad kai ką ir sugadins...

Bradūnas: — Turėjome tris valandas užsitęsusių dialogų, kuris buvo įdomus. Būtų gerai, kad Ramonas mus pradžiugintų nauja knyga. "Kryžiai" atsirado, kai jis išseivijoje nelabai turėjo ką veikti — išsėjosi ir galvojo. Dabar jis irgi laisvesnis...

Ramonas: — O aš pasakyčiau, ypač poetams, reikia žinot, kada nustot rašyt...

Juozas Prunskis

KAUNO DAILININKŲ PARODA

M. K. Ciurlionio dailės muziejus Kaune spalio mėn. atidaryta Kauno dailininkų rudens paroda. Daguoma kūrinių skirta būsimai parodai "Mūsų jūra". (E)

LIETUVOS GINTARAS Jau New Yorke.

SPECIALŲS SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Pilnai apmokėta Gavėjas nieko nemoka.

Skubliausiai pristatoma GERIAUSIA IR VERTINGIAUSIA DOVANA JOSU GIMIMINIS, IR JUS VISUOMET PRISIMINS. DIRTINIO KAILIO PALTAS. Užsakykite šiuos liuksusinius ir šiltes na'tus. Fantastiška vertybė. Pasirinkite minko spalvos (paprasto ar dryžiot). Persiškų avelių — "broadtail" arba Mouton. Pilna kaina tik \$99.00

10 skarelų . . . \$49.50

5 vilnonės skarelės su didelėmis ar mažomis gėlėmis arba turkiskais raštais ir 5 šilkinių skarelės, visų spalvų.

Oro paštu . . . \$58.00

Kombinuota Specialiai

Didelė Vertybė, \$149.00

3 jarda medžiagos vyriškam žieminiam paltui, 100% vilnonė, 3 jarda medžiagos žieminiam paltui, 100% vilnonė, 3 jarda medžiagos vyriškam kostiumui, 100% vilnonė, 3 jarda medžiagos moteriškai žieminei suknei, 100% vilnonė, 2 paklodės (dvigubo dydžio), 2 užvalkalai, 6 turkiskai rankšluosčiai.

SPECIAL 1 . . . \$56.00

10 sv. grynų kailinių taukų, 10 sv. kvietinių miltų, 10 sv. ryžių, 10 sv. cukraus.

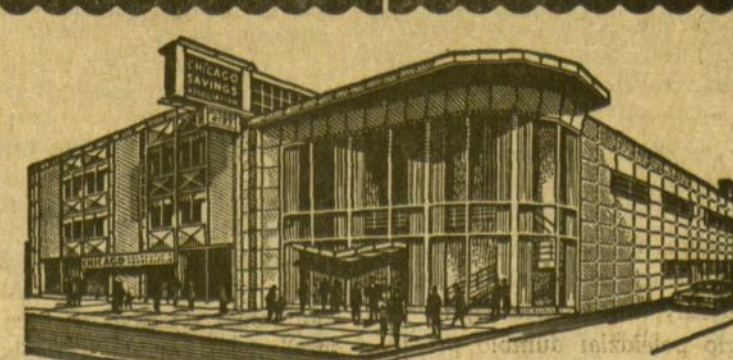
DAUGELIS KITŲ SPECIALIŲ DAiktų

REIKALAUKITE MŪSŲ NEMOKAMO NAUJO Paveiksloto KATALOGO. Užsakykite dabar. Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP. 125 East 23rd Street New York, N. Y. 10010

TEL. — 982-1530

REIKALAUKITE MŪSŲ NEMOKAMO NAUJO KATALOGO su Paveikslais.

Chicago's Taupymo Bendrovė turi įvairiausių moderniškai įrengtų taupymo skyrių, lengvas pri-
važiavimas, greitas patarnavimas, net du klenai automobiliams pastatyti, saugumo dėžutės ir kitokie
parankumai. Chicago's Taupymo Bendrovė yra ne tik lietuvių sostinės, bet ir visų Amerikos lietuvių
ir jų organizacijų centras. "The Presidential Room" puiki vieta organizacijų susirinkimams bei
mažiesiems banketams, teikiama veltui.

6% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$5000.00 OR MORE 2 Year Maturity	5 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 One Year Maturity	5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS
---	---	--

- ★ AR JOSŲ NAMAS YRA PER MAZAS JOSŲ SEDMAI?
- ★ AR JOSŲ KROSNIS PASENO?
- ★ AR VASAROS KARSCIAMS UŽEJUS NENORETUMET KVIEPUOTI GRYNU SALTU ORU?
- ★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda pasko-
las prieinamoms ir patogiomis išlygomis, \$500.00 ir daugiau, bet kokiems
namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams?
Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums
nusibodo mokėti aukštąs nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIŠ KREIPKITES Į

Chicago Savings and Loan Assn.

PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs and Friday 9 to 8. Sat. 9 to 12:30

DR. V. JANULAITYTEI - ALSEIKIENEI MIRUS

Ilgas gyvenimas, pašvęstas tautai, artimui ir profesijai.

Senosios kartos mūsų veikėjų eilės greitai retėja. Visai neseniai, rugsėjo 26 d. Kaune mirusi akių gydytoja, med. dr. Veronika Janulaitytė — Alseikienė, sulaukusi garbingo 88 metų amžiaus, buvo viena negausių atstovių, tiek metų sulaukusių, ne tik akių gydytojų, bet ir — moterų — visuomenininkių, aktyvių kovotojų už tautos laisvę, už karo ir pokario meto lietuvių pabėgėlių išlikimą bei jų sveikatingumą. Dr. Alseikienės tautinė veikla buvo ypatingai gyva dar prieš pirmąjį pasaulinį karą, jo metu ir vėliau, lenkų okupacijos metais (nuo 1918 m.) Vilniuje.

Vienos Janulaičių šeimos priešpaskutinė atstovė kapuose

Gimusi 1883 m. Malavėnuose, netoli Šiaulių, Veronika buvo viena iš devynių Janulaičių — šešių brolių ir trijų seserų. Mirtini: prof., teisininkas, istorikas Augustinas Janulaitis (mirus 1950 m. Kaune), Betygalos ilgametis klebonas, kanauninkas Pranciškus, Sibiro tremtinys, miręs 1952 m., Juozas, Nemakščius, vėliau — Ervilko klebonas, trys pavyzdiniai, darbštūs, patriotai, Šiaulių apylinkių pasiturį ūkininkai — Kalikstas (mirus tremtyje Sibire), Jurgis ir Petras. Visi jie jau mirę. Iš trijų seserų Janulaičių, gyva tebėra viena — Julija, dantų gydytoja, rašytojo Jono Biliūno našlė, vėliau — Matijaitienė (žinomo „Sakalėlio“ autorius — Esmailio, žmona, vėliau — našlė). Ji tebegyvena Kaune, sulaukusi beveik 92 m. amžiaus.

Moksliečiai kovoja prieš rusus ir priepauidą

Veronika Janulaitytė, dar Šiauliuose besimokydama gimnazijoje, platino raštus prieš caro valdžią. Dėl to ji buvo pašalinta iš mokyklos. Vėliau, 1903 m. Veronika pasiryžė studijuoti mediciną užsieny (sušelpė brolis — kunigas) — ji įsikūrė Berne (Šveicarijoje), mokėsi vieną semestrą Vienoje, pagaliau, kelerius metus studijavusi Berlyno universitete, 1908 m. gavo medicinos daktaro laipsnį su pagyrimu. Specialybė — akių ligos. Kaip akių gydytoja, Alseikienė pasižymėjo prieškariniais metais, pirmojo didžiojo karo metu ir dar keliais dešimtmečiais po jo.

Studijų metu ir vėl Veronika platino iš Tilžės gautą draudžiamą spaudą, su broliu Augustinu ji buvo grįžusi į Lietuvą ir, artėjant 1905 m. revoliucijai, gabeno literatūrą ir net dežę su ginklais.

Tarp Ukmergės, Voronežo, Minsko ir Vilniaus

Užsieny, Berlyne, baigusi mokslus 25 metų amžiaus lietuvaitė Petrapily turėjo išlaikyti visus egzaminus ir skubėjo Lietuvon. Vilniuje dalyvavo Lietuvių mokslo draugijos suvažiavime, netrukus vyko į Rusijos miestus, pakviesta kaip gydytoja, gi nuo 1910 m. pradėjo dirbti Ukmergėje, ten išeikėjusi už jauno med. daktaro, Tartu baigusio mokslus, Danieliaus Alseikos.

Po to karo metai Vilniuje, Voroneže, Minske — visur tuo me-

tu buvo lietuvių ir visur Veronika ne tik gydė akis, vykdė sudėtingas operacijas, bet ir visomis jėgomis rūpinosi pabėgėliais lietuviais. Minska pirmojo karo metu bombarduojant, tuo metu daktarė Alseikienė su savo vyru Danielium bei kitais lietuviais įsteigė Lietuvių sanitarinės pagalbos d-ja, rengė koncertus, rinkliavas gatvėse, sielėjosi pabėgėlių aprangos reikalais.

Ligoninė, pagarsėjusi visame Vilniaus krašte

1918 metais, tūkstančiams lietuvių pabėgėlių pajudėjus į Lietuvą, Minske įsteigta lietuvių poliklinika (Lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos) buvo perkelta į Vilnių. Šios garbingos istorijos istorija verta ilgesnio aprašymo. Ji Vilniuje veikė apie 21 metus ir visą jos išlaikymo, per 18 metų, atsakomybę tempė jos ilgametis vedėjas dr. D. Alseika su žmona Veronika. Lenkų okupacinė valdžia persekiojo ligoninę ir jos steigėjus bei veikėjus. Pati ligoninė — subūrusi gerus specialistus — lietuvių, greit pagarsėjo visame krašte — joje gydėsi ne tik lietuviai, bet ir žydai, gudai ir net lenkai. Joje mirė ir dr. Jonas Basanavičius. Pati Veronika tuo metu, lenkų okupacijos metais, kaip specialistė — okulistė buvo laikoma, neperdant, nepamainoma, išskirtina akių ligų gydytoja — įžymybė.

Dr. Alseikienė ypatingai rūpinosi pabėgėlių gydymu, vėliau, be jokio atlyginimo, gydė našlaičius, steigė amatų kursus moterims. Ji veikė ir lietuvių švietimo draugijoje Vilniaus krašte — „Ryte“, „Kultūroje“ ir kitur.

„Akys skauda? Važiok pas Alseikienę Kaunan“

Dr. V. Alseikienė, nuo 1931 m. įsikūrusi Kaune (pradžioje Laisvės Al. 58 nr., vėliau Mickevičiaus g.), vertėsi privačia akių ligų praktika, dirbo ir ligonių kasose. Jos pirmieji metai laikinojoje Lietuvos sostinėje nebuvo lengvi. Buvo net ir intrigi iš jos specialybės kolegų tarpo.

Vis dėlto, stiprios valios, tauraus charakterio asmenybė sugebėjo nugalėti visas kliūtis. Jos butas Kaune, Mickevičiaus gatvėje 11 nr. (vėliau — 15), visai netoli karininkų Ramovės, virto masto asmenybių, jų pasiaukojimo ypatingai rūpinosi išsaugoti ar tinkamai panaudoti lietuvių kultūros dalykus — paveikslus, knygas, skulptūras.

Būdingiausia, kad ir gilaus amžiaus sulaukusi, Veronika kaip akių ligų specialistė, tebebuvo populiaria gydytoja, apie kurią garsasėjo net ir toliau už Kauno ribų. Jai jau buvo 70, vėliau ir 80 m. amžiaus, bet, žiūrėk, kurią savaitę suskamba skambutis Mickevičiaus g. ir kolchozininkas nuo Prienų ar moteris iš Kėdainių teiraujasi: gal gydytoja mane apžiūrėtų? Su mano akimis netvarkoje, girdėjau, ji gerai išmano...

Profesinis pašaukimas ją lydėjo beveik ligi pačios mirties — su liga ji kovojo, nepaprastos valios pastangom, apie dvejus metus. Ir tiesiog stebėtina — dar kelias savaites prieš mirtį gydytoja atsikeldavo iš lovos, kiek i-

Dr. V. Janulaitytė-Alseikienė

manydama vaizduodavo esant save sveiką ir... skubėdavo apžiūrėti atkeliavusį iš toli lietuvi ūkininką ar miesčionį, kuriems, sako, netvarkoje akys...

Tas pareiškimas, noras gelbėti artimą — lietuvi žmogų, troškimas sušelpiti vargšus, padėti pabėgėliams, našlaičiams, taip pat — ir nuostabiai šilts dėmesys lietuvių kultūrai, lietuviškumui bei rūpestingas aštrus žvilgsnis į lietuviybės išlaikymą įsivijoje — daktarę Veroniką lydėjo per visą jos ilgą amžių. Dėl to ji tikrai verta ir jaunesnės mūsų kartos žmonių dėmesio.

Vilniečių būrys garbės sargyboje

Dr. V. Alseikienė, rugsėjo 26 d. mirusi, buvo įspūdingai pašarvota jos bute Kaune. Velionė tiesiog skendo gėlėse, buvo apie 20 vainikų. Laidotuvės vyko rugsėjo 28 d., nuostabiai gražaus rudens popietėje. Lydėti i Petrašiūnų kapines, kauniečių pasididžiavimu, iš Vilniaus atvyko visos au-

nerėgę dainininkė Beatričė Grincevičiūtė ir kt.

Kapinėse kalbėjo vienintelis, gyvas likęs, garsiosios Vilniaus Poliklinikos atstovas, vienas jos steigėjų — Antanas Krutulis, pats sulaukęs jau daugiau 80 m. amžiaus, dr. M. Horodničienė ir giminių vardu — dr. Meilė Lukšienė, šalia kitų buvo ir vaikų — Vytauto ir dr. Marijos (Gimbutienės) kalijų bei rožių vainikai.

Amžinam poilsiui palydėta idealistė visuomenininkė — profesionalė, kurių eilės šių dienų Lietuvoje bei įsivijoje jau beveik išnykusios. Prisiminimas to masto asmenybių, jų pasiaukojimo artimui ir Lietuvai, išblėsti negalės.

V.A.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpaušyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalų aplieti rėmai.

2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami šia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progal. Filmai užbaigti foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS

3314 West 63rd Street

Chicago, Illinois 60629

Telef. PROspect 6-8998

LIETUVOS GINTARAS JAU NEW YORKE!

Teiraukites: ALSA, P.O. Box 172
Great Neck, N. Y. 11023

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalams, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prielama kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

Chrysler-Plymouth Prices start at

\$1915*

*\$1915. Manufacturer's suggested retail price for a Cricket available at selected Plymouth dealers. Price excludes state and local taxes, destination charges, and dealer new-car preparation charges.

AUTHORIZED DEALERS CHRYSLER MOTORS CORPORATION

BALZEKAS MOTORS

PLYMOUTH — FURY — VALIANT — SATELITE — STATION WAGONS
ROADRUNNER — BARRACUDA — DUSTER

Pirkite dabar, kai kainos yra žymiai sumažintos, 1971 metų visiems automobiliams prieš pasirodant naujiems 1972 modeliams.

4030 Archer Avenue

Tel. — VI 7-1515

Dr. H. Kueng ir trys kiti įžymieji

Iš Europos atvykęs dr. Hans Kueng lapkr. 8 d. 3 v. p. p. kalbės Rosary kolegijoje, Chicagoje, tema: "Ministry —

What Must Remain". Svarstybose drauge su juo dalyvaus Sv. Rašto specialistas kun. J. L. McKenzie, protestantų teologas M. Marty ir teologijos prof. kun. J. Shea.

NAMŲ SAVININKAMS

4 punktų
APSAUGOS PLANAS

- 1 — iki 100 kv. pėdų užlopomas ir užtepamas stogas.
- 2 — dumtraukio mūras užcementuojamas ir padaromas atsparus vandeniui.
- 3 — rinos ir nutekantieji vamzdžiai išvalomi.
- 4 — dumtraukio vidus išvalomas.

TIK \$39.00

Darbas garantuotas
Skambinkit 528-3144
ILLINOIS OUTDOOR
Building Service

LEAKS

FROM BAD ROOFS
CHIMNEY & GUTTERS

Cause permanent damage to Exterior and interior walls, wallpaper and roof supports.

(We Fix Leaks)

ILLINOIS OUTDOOR

Building Service

All work Guaranteed
Call us for FREE Estimates

528-3144

BROLIAI JURGIS, GERALDAS IR GREGORIJUS ŠARKOS

KVIECIA LANKYTIS JŲ RESTORANUOSE:

SHARKO'S — Villa Park, Illinois

1 mylia į vakarus nuo 83 Rd. ant Roosevelt Rd.

Telef. — 629-9050

SHARKO'S WEST, 6301 W. 63rd Street

Telef. — LUDlow 6-3636

SHARKO'S EAST, 7840 S. Western Ave.

Telef. — PROspect 6-6644

Visuose restoranuose puikios vėdinamos salės tinkamos vestuvėms ir kitokiems rengimams. Skanus valgis, vietos užsienio gėrimai.

Savininkai — Jurgis, Geraldas ir Gregorijus Šarkos

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

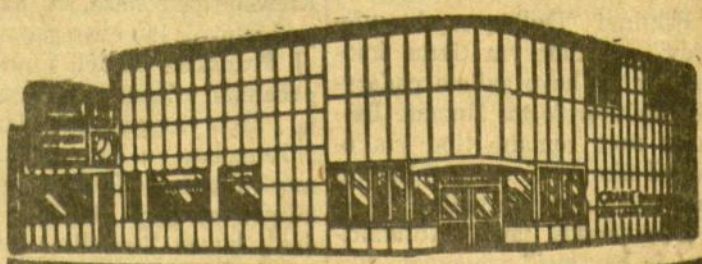
5%

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%

2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

CRANE SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street

TEL. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

5%

Mokamas už dviejų Metų Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00

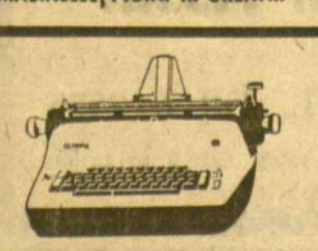
PINGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

OLYMPIA
ROYAL
GRUNDIG
ZENITH

SPARTA
J.L. Giedraitis
10 Barry Drive
E. Northport, N.Y. 11731
Tel. (516) 757 0055
Chicago 476 7399 vakare

RAŠOMOS VISOMIS KALBOMIS: IR
ELEKTRINĖS, RADIO, TV IR BIZNIO
MAŠINĖS, PIGIAI IR GREITAI.

Henriko Radausko kūrybos vakaras - koncertas Chicagoje

Pernai mirusio žymaus mūsų poeto prisiminimas ir jo kūrybos vakaras Jaunimo centre, Chicagoje, įvyks lapkričio mėn. 20 d. (šeštadienį) 7 val. 30 min. vak. Vakaro-koncerto programoje dalyvaus pirmą kartą Chicagoje pasirodanti solistė Violeta Balčiūnienė, aktorai Laima Lapinskienė ir Jonas Kelečius, poetas K. Bradūnas ir pianistas M. Motekaitis. Vakara rengia ir visus atsilankyti kviečia meno draugija "Satrija".

Tamošaičių paroda Bostone

Anastazijos Tamošaitienės ir Antano Tamošaičio dailės darbų paroda nuo lapkričio 1 d. iki 13 d. vyksta Bostono New City Hall meno galerijoje. Lankymo valandos savaitės dienomis nuo 10 val. ryto iki 4 val. popiet, šeštadieniais nuo 10 val. ryto iki 3 val. 30 min. popiet. Sekmadieniais galerija uždaryta.

Parodoje Anastazijos Tamošaitienės išstatyta 30 sieninių kilimų. Tai rinktinė šios rūšies jos darbų paroda, nes, kaip iš katalogo matyti, didelė jų dalis jau yra anksčiau įsigyta įvairių meno kolekcionierių. Parodos kataloge A. Tamošaitienės kūrybą aptaria Monika Jonynienė.

Antano Tamošaičio išstatyta 31 aliejinės tapybos paveikslas. Parodos kataloge, be kita ko, duota ir įvairių meno kritikų atsiliepimai apie A. Tamošaičio kūrybą kanadiečių spaudoje.

Rašytojo Antano Škėmos mirties dešimtmečio minėjimas Australijoje

Minėjimą Melbourne Lietuvių Namuose spalio 3 d. surengė ALB Lituanistinė biblioteka, daugiausia dirbant A. Šeikiui, P. Rūtenii su pagalbininkais. Minėji-

AMERIKOS LIETUVIŲ ISTORIJA

((Atkelta iš 4 pusl.))

Galicinui slaviškumo negalima paneigti.

Gana plačiai ir tiksliai pavaizduotos išeivijos pastangos paveikti JAV vyriausybę, kad Lietuva būtų pripažinta nepriklausoma valstybe. Deja, Rusijos nedaugumo mitas buvo tiek apsukęs prezidento Wilsono, sek retoriaus Lansingo ir kitų galvas, kad, kol jie sėdėjo valdžioje, beveik nieko nebuvo galima padaryti. Galima buvo dar prisiminti Wilsonienės meilę lenkų diplomatai ir muzikui virtuozui Paderewskui, kurį tarpais daugiau lėmė, negu visa mūsų išeivijos veikla.

Gale veikalo pridėta perdaug trumpa (vos 5 puslapių), naivokai suredaguota ir gana primityvia anglų kalba surašyta santrauka. Veikalas aprūpintas ne labai rūpestingai parengta bibliografija ir toli gražu nepilnu vardinu.

Nežūrint šių ir kitų trūkumų, dr. A. Kučas, jo bendradarbiai, leidėjas ir mecenatai verti mūsų skaitančiosios visuomenės padėkos už šio veikalo pasirodymą. Jeigu dar jo negalima pilna to žodžio prasme pavadinti mūsų išeivijos Amerikoje istorija, tai jis žymiai palengvins kam nors kitam tokią istoriją parašyti.

man susirinko šimtinė literatūros bičiulių. Apie rašytoją Skėmą kalbėjo A. Šeikis. Po to buvo skaitoma rašytojo kūryba ir aktorių suvaidinta Skėmos dramatinės legendos "Živilė" pirmasis paveikslas. Paskaitytas ir poeto Henriko Nagio paskutinis laiškas Antanui Skėmai. Vakaro programa, atrodo, publika sudomino, nes knygų platintojų turimi Skėmos raštai čia pat buvo visi išpirkti.

1961 m. rugsėjo 11 d. JAV greitkelio avarijoje žuvęs rašytojas ši rudenį buvo prisimintas ir santaričių suvažiavime Tabor Farmoje, Mich. ir Chicagoje, suvaidinant vieną iš paskutiniųjų Skėmos vienaveiksnių "Ataraxia".

Veikalas apie lietuvių literatūros kritiką

Lietuvių kalbos ir literatūros institutas Vilniuje parengė, o "Vagos" leidykla išleido mokslinį chrestomatinių pobūdžio veikalą "Lietuvių literatūros kritika" (I tomas), kuriame spausdinami atrinkti šio žanro pavyzdžiai, pradedant pirmosiomis jų užuomazgomis (1547 m.) ir baigiant 1917 m. Tomą redagavo K. Korsakas ir K. Doveika.

Visa Dantės "Dieviškoji komedija" lietuvių kalba

Šiomis dienomis "Vagos" leidykla Vilniuje išleido ir paskutinį Dantės didžiojo veikalo tomą "Rojo". "Pragaras" ir "Skaistykla" buvo jau išleisti anksčiau. Visą šį didžiulį veikalą lietuvių kalbon eiliuotomis tercinomomis išvertė A. Churginas. Vertimas kritikos pripažintas labai vykusiu. Toks mūsų literatūrinio gyvenimo faktas, kada lietuvių kalbon įjungiamas vienas iš pagrindinių Vakarų kultūros literatūrinių lobų, yra neeilinis įvykis.

Be kita ko, šiuo metu Vilniuje dar išleista Vytauto Rimkevičiaus novelių knyga "Girėnai". Aldonos Liobytės penkių dalių pasaka apie meilę "Kuršiukas" — kūrlnys pastatytas ir Vilniaus universiteto klemo teatre; žymaus gruzinų poeto Soto Rustavelio poema "Karžygis tigro kailiu" (išvertė J. Graičiūnas); antrasis G. Jokimaičio eilėr. rinkinys "Su naktim kalbėsiu"; Jono Meko kūrybos rinktinė "Poezija"; Kazio Sajos knyga mokyklinio amžiaus vaikams "Ei, slėpkitės".

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines — Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
virs 50 m. patikimas pataravimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

PETE'S AUTO REPAIR

Taisau MOTORUS, STARBŽIUS, Transmisijas, Starterius, Alternatoriumus, Motor Tune-up, ir kitus patalvumus. PETRAS PIŠNYS, sav.
6211 - 15 South Damen Avenue — TEL. 737 - 3988.

GELĖS BEVERLY HILLS GELINČIA

Vestuvės, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

A. VILIMAS MOVING

Apraustas perkraustymas — Įvairių atstumų —

823 WEST 34th PLACE

Telef. FRontier 5-1882

PASKUTINĖ ABEJONIŲ SALVE ALOYZO BARONO ROMANO PUSĖN

Kadangi polemika su rašytoju A. Baronu nukrypo į stebuklingų, objektyvių faktų neličiamumą, o grožinės literatūros reikalas taip ir liko nušalyje, pasiryžau iš kovos lauko "nešdinti kudašių". Ypač jo sakiny; "...ginu faktus, kurių nenorėjau suliteratūrinti" — išmušė mane iš vėžių. Man visa laiką dingojosi, kad gero rašytojo intencija yra kurti literatūrą, o faktus naudoti kaip medžiagą, kurią, veikalo tobulumui pasiekti, galima minkyti, rauginti kaip tešla.

Pasirodo, klydau. Yra tam tikrų faktų faktelių, visokių šventų emocijų, ir jų nevalia nei suliteratūrinti, nei minkyti, nei abejoti jų egzistencijos tikslumu. Tie faktai, net ir nelogiškai išdėstyti knygoje, turi būti priimami už objektyvią tiesą.

Nelaikau savęs ypatingu kritiku ir nemoku gudriomis svetimausių citatomis imponuoti skaitytojui. Žinoma, reikalui esant, galima būtų erudicijos prisižvejo ti iš visokių žurnalų. Bet nuo to

mano išmintis nepadidėtų. Tenka priminti kai kurių bestselerių likimą — ilgainiui jų literatūrinė vertė išblunka kaip saulėje pakabinai ir užmiršti spalvoti marškiniai. Jei šių laikų knygose vyrauja brutali realybė, vis tiek tokia reali medžiaga turi prisidėti prie romano balanso. Priešingu atveju, nuogi faktai pasidaro sunkiu, dirginančiu balastu. Juo labiau realistiškai sukirptame romane faktų logika vaidina svarbų vaidmenį.

A. Barono romane skaitome fiziologiškai absurdišką dviejų sužeistų rusų kareivių aprašymą. Atrodo, lyg autorius niekažokių kovų nebūtų patyręs ir nežinotų, kaip elgiasi sunkiai sužeistas kareivis. 14 psl. rašoma: "vieno ranka kabėjo lyg nukirsta, ja teikėjo kraujas, kitas abi plaštakas laikė suspaudęs, jos buvo kruvinos..." 15 psl. apie tuos pačius vyrus: "Jie buvo daugiau kruvini negu sužeisti, veidais liejosi prakaitas, nuo kraujo nutekėjimo ir bėgimo nusilpę, skubėjo..." Tai tau ir odė objektyvumui! Kareivis, su beveik

nukirsta ranka, bėga, skuba ir yra daugiau kruvinas negu sužeistas! Labai abejoju, ar tokiu realistiniu vaizdėliu patiktų A. Barono ci tuojamas kritikas Emir Monegal?

Reta mūsų patriotinės prozos knyga, kurią berecenzuojant tenka perskaityti, palieka džiuginantį išpūdi. Iškreipti ir nuliteratūrinti epizodai gelia kaip nuospaudos. Gražu negražu, nusiimu batą ir iš skausmo chruščioviškai daužu stala. Tai faktas... Man atrodo, skaitytojai patys turėtų spręsti, kiek romane "Vėjas lekia lyguma" yra fikcijos ir kiek nesuliteratūrintos tikrovės. Vox populi čia pravertu, nes mudviejų žodinė kova, bijau, gali pavirsti į A. Mickevičiaus pasakėčios "Golono, stryzono" kivirčą, kur po savaitės atsladusį šuniuką vyras vadina nuskustu, o žmona — apkirptu, ir nė vienas nenusileidžia.

Dėkoju "Draugo" kultūrinio priedo redaktoriui už privilegiją laisvai išreikšti savo nuomonę. Prašyčiau redakcijos biuletenių lentoje paskelbti: Recenzentas Pr. V. po sunkaus susirėmimo su A. Baronu pasitraukė iš ringo. Keli šonkauliai įlenkti, nykštys išnirintas, ant kaktos guzas. Daktaro Voltaire patarimu, kritikas laikinai dėmesį skirs agronomijai, o raumeningus ir karingus prozaikus paliks ramybėje.

Pr. Visvydas

MOLEKULĖS TARP ŽVAIGŽDŽIŲ

JAV mokslo akademijos rado astronomai praneša, kad atrandamas vis didesnis kiekis ir vis įvairesnių molekulių tarp žvaigždžių — erdvėje, kuri bu-

vo laikoma tuščia.

MUZIEJAI TURI NUOSTOLIŲ

JAV muziejų sąjungos skelbia, kad 1970 m. šiame krašte buvo 950 muziejų, kurių net 44 procentai turėjo nuostolių.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1972 METAIS

Walter Rask-Rasčiauskas, pirmas pradėjęs vežti žmones į Lietuvą, tą darbą sėkmingai tęsia jau 11 metų. Jo ekskursijos tvarkingai suorganizuotos ir vyksta sklandžiai. Šią vasarą jo vadovaujamas American Travel Service Bureau nuvežė 6 amerikiečių grupes į Lietuvą. Norėjo daugiau žmonių nuvažiuoti, bet dėl vėlyvos registracijos negalėjo tai padaryti, nebuvo vietos.

Ateinančiais metais Rasčiauskas įstaiga planuoja nuvežti net 10 grupių. Ekskursijos bus po 17 ir 21 dieną. Prie jų bus galima prisijungti Chicagoje, New Yorke ar Montrealyje. Kas iš anksto užsiregistruos, tai galės

pasirinkti jam patogiausią kelionės laiką. Su vėliau besiregistruojančiais gali tas pats atsitikti, kas atsitiko šiais metais. Todėl patariame planuoti iš anksto ir laiku užsiregistruoti. Rašykite arba informacijų kreipkitės tokiu adresu:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Ave.
Chicago, Illinois 60643
Tel.: (312) 238-9787

Taip pat paruošiamė kvietimus giminėms atvykti į Ameriką. Teikiame informacijas kelionių reikalais ir visus pasaulio kraštus. Parūpiname bilietus ir reikalingas visas.

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7 1741-2

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-9800

P E T K U S

MARQUETTE FUNERAL HOME — TEVAS IR SŪNUS —

THREE MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345 6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09
AIRŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktojų Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virenia 7-687
1424 W. 49th STREET Tel. REpublic 7-1211
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

6348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-857

ANTANAS M. PHILLIPS

6307 S. LITUANIA AVE. Tel. YArds 7-346

POVILAS J. RIDIKAS

3354 SO. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

4319 S. LITUANIA AVE. Tel. YArds 7-1138-113

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. OLYmple 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

143 East 62nd Street South Holland
9821 South Michigan Avenue Chicago
TEL — CO 4-2228

BIG SAVINGS NEWS

Now earn interest from date of deposit to date of withdrawal on regular passbook accounts - including withdrawals made before the end of the quarter.

AND ...

At Standard Federal an interest check mailed every month on certificate accounts or, if you choose, you can leave the interest in your certificate account for withdrawal later.

INTEREST COMPOUNDED DAILY ON ALL ACCOUNTS

We pay highest rates permitted by law.
SAVINGS INSURED TO \$20,000.00

ASSETS OVER
\$160,000,000
RESERVES OVER
\$14,500,000

STANDARD FEDERAL

SAVINGS and LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO • CHICAGO, ILLINOIS 60632 • 847-1140
OFFICE HOURS • Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon • Wednesday, no business transacted.

SPYGLIAI IR ROVELIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIŪNAS

KILNI LITERATŪROS MISIJA

Tokio pavadinimo straipsnis išspausdino „Literatūra ir Menas“ rugsėjo 18 d. laidoje. Mus labai sužavėjo šis pavadinimas. Kadangi kilnių dalykų žemėje ne tiek jau daug. Na, tai spalio revoliucijos proga žavimės tais kilniais dalykais, skaitydami: „Daugiau dėmesio turėsime kreipti ne vien į jaunųjų rašytojų kūrybinį literatūrinį balansą, bet ir į jų visuomeninį aktyvumą, potencialų jų indėlį į visą mūsų organizacijos kūrybinę visuomeninę veiklą“.

Taigi, jei tas kilnis mintis įgyvendintume čia Amerikoje, tai turėtume sakyti, kad rašytoją vertinsime, kiek jis Balfui surinks aukų, kiek jis aktyviai veiks LB ir Altoje, o iš kitos pusės, kiek jis nudirbs kokio precinkto rinkimų metu.

Toliau rašoma: „TSRS Rašytojų sąjungos penktąjį suvažiavimą lietuvių tarybiniai rašytojai pasitiko su naujais kūrybiniais laimėjimais, su ryškiu politiniu idėjiniu pakilimu, kurį įkvėpė TSKP XXIV suvažiavimas“.

Taigi amerikietiška sakytume, kad po LB tarybos suvažiavimo visi mūsų rašytojai gavo įkvėpimo, kai perskaitė kongreso rekordus.

Toliau rašoma: „Vykdami partijos ir liaudies priesakus, vadovaudamiesi partiškumo, socialistinio realizmo ir komunistinio humanizmo principais, lietuvių tarybiniai rašytojai nagrinėja liaudies gyvenimo etapus“.

Kalbėdami apie tuos reikalus čia, galime drąsiai teigti, kad vykdydami prez. Nixono ar atstovų rūmų išleistus įstatymus, vadovaudamiesi respublikonų ar demokratų partijos principais, rašytojai panagrinės buržujų.

Toliau vėl rašoma: „Kiekvieno rašytojo pilietinė pareiga — vaizduoti savo kūryboje tarybinį žmogų, jo istorinį žygi, kad literatūra padėtų mūsų liaudžiai

pasiekti PTSKP XXIV suvažiavimo iškeltus tikslus“.

Pritaikius tai Amerikoje, sakytume, kad kiekvieno rašytojo pareiga vaizduoti kapitalistinį žmogų, kad literatūra padėtų pasiekti žmogui prez. Nixono iškeltus tikslus, na, jei ne prezidento, tai bent Chicagos mero Dally, arba kokio gubernatoriaus Ogilvie.

„Literatūra ir Menas“ rašo: „Mūsų tolesnių pasiekimų laidas — partinis vadovavimas“.

Pritaikius tai čia, tektų pasakyti, kad mūsų literatūros laidas respublikonų ar demokratų partijos vadovavimas.

Suvažiavime, kurį mini „Tiesa“, buvo „Užtikrinta, kad brangiajai Komunistų Partijai atiduosim visas jėgas, talentą ir įkvėpimą“.

Taip sakant, koks nors Miller atiduotų talentą demokratams, o Pearl Buck kokiam respublikonui.

„Literatūra ir Menas“ rugsėjo 18 d. straipsnį baigia: „Reikia ir toliau didinti partinės organizacijos įtaką literatūriniam gyvenime“.

Žodžiu, visi rašytojai turi veržtis į demokratų ar respublikonų partijas, tada bus literatūros sukilinėjimas, kuomet ir New Yorke badu mirštą Mekai nesuabejotų. Pacitavę šias kilnas literatūrinės mintis, tariame su Antanu Gustaičiu:

Čiulba, čiulba lakštingėlė
Pro narvelio viela,
Kaip ten laisvė širdį gelia,
Kaip vergijoj miela.

P. P.

— Neriskusk savo amžiumi, jeigu jau nustojai senėti, tada esi miręs.

Nauja terminologija

Gyvenimas nestovi vietoje. Jis įvairuoja visomis kryptimis. Paskutiniu metu dailioji lytis mūsų žodyną pripildė naujais terminais jų pačioje aprangoje. Jos pradėjo nukarpyti savo suknelės ir sijonėlius ir dėl šių sutapymų susidarė visa eilė naujų terminų. Sudėjus visus moteriškus aprangos terminus nuo 18-19 amžiaus, gautume tokią gradaciją suklečiams ir sijonams pavadininti:

18-19 amž. buvo vadinamos užkulninės, nes siekė kulnis, 20 amž. — atsirado blauzdinės, kiek vėliau — šlauninės ir pasakutinių metu įsivyravo — pas turgalinės, nes jos tik tą kūno dalį tepirdingai. Ar ši terminologija prigis, pareis nuo aplinkybių.

— Gerai, sūneli, kad sugrįžai, bet ką dabar daryti su poilsu, ar tu norėsi gulėti į švarią lovą?

„Matyt, mano smegenys dar ne visiškai sukalbėjusios, jei, net ir gandoskleidžių nuomone, pajėgiu galvoti panašiai, kaip už mane gerokai jaunesnės kartos atstovai.“

V. Butkienė

SPAUDOS APŽIŪRINĖJIMAS

Degloji motociklo lopšelyje. „Tiesa“ rugsėjo 15 d. rašo:

„Žiedinė sankryža Antakalnis — žirmūnai... Ne avarija su trikdė judėjimą, o motociklininkas, sumanęs lopšyje nuvežti į namus kiaušę. Penimė visą kelią važiuo ramiai. Tačiau, pamatęs žalią vėją, kriuktelėjo ir iššoko iš lopšio. Motociklininkas čia pat sustojo ir ėmė gaudyti lašinė. Bet ši, šnipu pararusi žemę, leidosi bėgti lygiu asfaltu keliu. Į gaudynes įsijungė ir daugiau žmonių. Degloji vėl buvo įversta į lopšį. Mašinos pajudėjo...“

Viską žmonės dabar vežasi nuosavomis transporto priemonėmis. Kas pikta šunį, kas katę, kas kiaušę. O kad taip šerną ar lokį pavėžinsu!

Eismo taisyklėse nėra pasakyta, ką asmeniniu transportu galima ir ko negalima. Tiksliau, gali vežti, ką nori, tik kad eismas būtų saugus. Gal ir teisinga. Bet pavėžink, kad nori, saugiai kiaušę motociklu.“

— Karvė sode. „Valstiečių Laikraštis“ rašo apie sodus:

„Prieš septynerius metus Vil-

Karvė Vilkauskio sode

kio žemdirbiai užveisė sodą. Džiaugėsi kolūkiečiai, džiaugėsi valdyba.

Tik, va, reikia kažką paskirti tą sodą prižiūrėti. Bet ką?

Pirmieji sodą (visuomeniniais pagrindais) saugojo kiškiai. Padirbėjo sąžiningai, daug medelių tapo sausulėmis malkomis.

Bet vieni nesusidorėjo. Todėl šiemet jiems į tašką atėjo... kolūkiečių karvės. Ko neįveikė ilgaausiu dantys, tą riestaragių liežuviui sudorojo. Dabar tokio sodo, kaip Kalinino kolūkyje, visame rajone nerasi. Kai kam nors prireikia žabų pakuroms — į sodą ateina.“

Mokslininko pastangos

„Visiems, kiaušėms ir angelams, Franklis stengiasi parodyti, kad žmogaus gyvenimas niekad nepraranda savo prasmės. Visiems jis nori priminti, kad yra galimybės tapti angelu ir angelui kiaušė.“

Antanas Paškus,
„Aidai“ nr.7

GENERACIJOS IR POKALBIS

— Tėte, kai aš užaugsiu, aš vesiu mūsų bobutę, — sako berniukas.

— Bt kaipgi, ji yra mano mama, — atsako tėvas.

— Tai nieko, o kaip tu vedei mano mamą.

KELIAS IR SAUGUMAS

Kunigas važiuoja keliu ir per veidrodėlį mato, kad užpakaly atvažiuoja mašina, mėtydamasi į šonus. Jis suparto, kad važiuoja išgėręs. Bestebėdamas mašiną užpakaly, užmiršo kelių priekyje ir atsimušė į medį. Privaziavęs išgėręs pilielis sustojo ir klausia kunigą:

— Ar neužsigavai?

— Ne, — atsakė kunigas, — Dievas su manimi.

— O, tėve, geriau leisk man Jį vežti, nes, taip blogai važinėdamas, gali Jį užmušti, — atsakė išgėręs.

ATSARGIAI — ŠUO

Maroko diplomatas Paryžiuje sumanė aplankyti savo pažįstamą. Ant sodo vartelių jis pastebėjo lentelę su užrašu: „Atsargiai, kieme šuo!“

Rūpindamasis, kad jam nesuplėšytų kėlinių, diplomatas pasiskambino šeimininkams ir pranešė, kad norįs pasimatyti.

Prie vartelių namo šeimininkas jį sutiko su mažu šuniu ant rankų. Į svečio klausimą, ar tai tas pats šuo, apie kurį minima perspėjandame užrašė, šeimininkas atsakė:

— Tikrai taip!

— ?!

Užrašas iliustruoja tikimybės teoriją! Bloga ne tai, kad šuo gali pridaryti kam nors nemalonumų, o tai, kad kas nors gali jį užminti.

Mintys prakalbų pagerinimui

— Pasaulyje būtų daug maloniau gyventi, jeigu vaikų būtų galima išjungti taip pat, kaip televizorių arba radiją.

— Jeigu vyriškos gatvėje sveikindamasis nusiima skrybėlę, tai jis pasirodo, kad turi ne tik geras manieras, bet ir plaukus.

— Jei knyga pateko į geriausią perkamų knygų sąrašą, reiškia — buvo gražinta net iš 11 leidyklų.

— Dauguma žmonių Dievui gali atiduoti garbę, bet ne pinigų.

— Išbalansuota dieta yra tada, kai degtinės stiklą laikai kiekvienoj rankoj.

— Senbernis vestų, tik bėda, kad paskui akių išrinktąją kojos nebesuspeja.

— Idėja gali ne tik augti, bet ir storėti.

— Vilkas avies kailiye galvoja ne apie tą avį, kuri jam kailinius atidavė, bet apie tą, kuri pati dar savo kailiniais šildosi.

— Jaunimas yra pasipūtėlis, o senimas nuotankus, tačiau dvidešimt metų gali turėti bet kas, o turėti 88-rius metus nelabai bet kas gali.

*

— Galva žmogui duota ne tam, kad jis sakyty, ką galvoja, o tam, kad jis apsigalvotų prieš sakydamas.

Išmokytas dėdulės šuo ir granata.

ŠEIMYNNINIAI DŽIAUGSMAI

Katastrofa

— Ir kas mane sugundė pernai važiuoti į Floridą. Lėktuve susipažinau su ta ragana, kuri šiandien — jau mano žmona.

— Dar viena lėktuvo katastrofos auka, — pasakė draugas.

Laimė ir skrybys

— Ar persiskyrėi su savo vyru?

— Ne, apsigalvojau ir pakeičiau nuomonę.

— Kodėl?

— Įsitikinau, jog skrybys jam būtų suteikusios nemažai malonumo.

Kur ištiko nelaimė

Į ligoninę įneša žmogų su praskelta galva. Sesuo, pildanti ligonio kortelę klausia:

— Vardas?

— Stevensonas.

— Vedęs.

— Ne. Automobilio katastrofa.

Skirtumas

Draugas draugui į nusiskundimą, kad jo žmona čiuo jo visus pinigus ir pabėgo:

— Tai vistiek pats esi daug

Draugiskas pasikalbėjimas, rudens lapams krinant.

POEZIJA IR ŠEŠĖLIS

J. Darbutas „Tiesos“ spalio 17 d. numeryje rašo, kad pavergtoje Lietuvoje išėjusioje 1971 m. Poezijos pavasario knygoje yra per daug šešėlių. Visi jaunieji poetai labai žavisi šešėliais. Pacituosiu keletą eilučių iš jų kūrybos. D. Saukaitytė: „Per visą naktį po visą miestą — šešėlių žingsniai“, „šešėlių žingsniai, vaiduoklių rūkas“. G. Cieškaitė: „Nesugauti, boluojantis šešėliai“, „pražydo akmenys, kai lietėsi šešėliai“, „kurio šešėlis mano sielai skirtas“. A. Verba: „Šešėlių virpanti gyvybė“. M. Karčiauskas: „Lyg viešpačiai rimties šešėliai slenka“. T. Kuršys: „Kur man dėti didžiulį savo šešėlį?“ Juozas Marcinkevičius: „Iš gilios nebūties išnyrantis pirmas šešėlis“.

Neseniai paėmiau į rankas O. Baliukonytės knygą „Laukinės vaivorykštės“. Žiūriu, joje susirinkęs gana gausus būrys „šešėlių“. „Sviesa lietaus ir šešėliai lengvi, lengvi tokie, kaip žolės šešėliai“. V. Vildžiūnaitės „Ugniavietė“ dar daugiau šešėlių: „Naktis mėnulio šešėliu migdo tave“, „tai tavo šešėlis nuleistom rankom“, „nujudint šešėlių žodžiais“ ir t. t.

Ir kas tik neturi šešėlių: sapnas turi, mėnulis turi, aidai tu-

Spygliuotinė kronika

— Californijoje sol. Korsakaitė apkūlė Juozą Andrių už nepalankų straipsnį, kurio šis nėra. Ta proga vienas kaliforniškis atsiuntė užuojautą, kurią spausdiname.

SKIRTINGOS NUOMONES

Žmona: O kur manai eiti ši vakarą?

Vyras: Išmintinga žmona neklausia, kur jos vyras eis.

Žmona: O išmintingas vyras ar neklausia kur žmona eis?

Vyras: Išmintingas vyras neturi žmonos...

Anot „Valstiečių Laikraščio“, nuostabiai skubus butinis aptarnavimas Raseiniuose.

Kėdainių duona

Kadaise buvo saldainiukai — loterija. Nusiperki tokį saldainį, čiulpi, o jo iščiose — žiedas ar kitas vertingas niekulis.

Tačiau saldainiai loterijai netikęs objektas dėl savo mažų gabaritų. Va, duonos kepalas — jau kitas reikalas. Todėl Kėdainių duonos kombinato kepėjai ir pradėjo kepti duoną — loteriją. Neseniai vienas kolūkietis pilauna duonos kepalą ir perpliauti negali.

— Pavyko! — apsidžiaugė. — Laimėjimas!

Pasirodo, kepalė įkeptas pan-tis. Vertingas daiktas valstiečiui. Supančiojo žmogus karvę ir porina kaimynams:

— Valgykite tikrai Kėdainių duoną. Gal ir jums pavyks ką nors laimėti.

Ir laimi žmonės. Loterija labai įvairi. V. Liniausko, direktoriaus, vadovaujami kepėjai vis trečios jaunos poetės knygą ir bijau ją atversti. O jei pasirodys, kad ir šešėlis turi šešėlių?

Šiaip jau teisybė, kad šešėlių per daug, bet pats didžiausias šešėlis yra partija. Viena čia pačiai rimties šešėliai slenka“. jos atstovų Kosyginą matome apačioj. Tai žmonės, ne tik patekę į didžiojo brolio šešėlį, bet jie net į kišenės susikišti.

A. Burbulis, Kėdainiai

„Šulota“

Kišeniuose ir šešėliuose

Vietinės Sapaudos Plunksnakočiui

JUOZUI ANDRIUI,

honorariškai nukentėjusiam nuo solistės Florencijos Korsakaitės dramatiškai sopraninio kumščio, nuopelninę užuojautą reiškia

Alfonsas Giedraitis,

Liet. Journalistų S-gos Los Angeles Skyriaus Ex-v. pirmininkas ir garbės bylą likvidatorius

Sovietinis išradimas, dušas Lietuvoje, kokio ir niekšai kapitalistai neturi.